№ 80 ԿԻՐԱԿԻ 14 ԱՊՐԻԼԻ

1913

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ 14 ԱՊՐԻԼԻ № 80

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ ԳՈՒԼԼԻԱ „ԿՈՄԷՏԱ" ԸՆԿ.
— ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ: —
25 հատը—15 կոպ., 10 հատը—6 կոպ. (ե. ու.) 986. 0—32

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK".

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲ.

Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ:

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и К°, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

1913 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, ձրիաբար կը ստանան հետեւեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» եւ հայ կինը» 2) «Մշակի» քառասնամեակ»:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԵ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ սրտով յայտարարում է, որ ապրիլ 15-ին Վէրայի գերեզմանատանը կատարվելու է Դպրոցիս բարերարուհի հանգուցեալ՝

ՆՈՒՆԷ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆՑԻ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ:

275. 1—1

ՉԱՏԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՉՔՈՍԱՆՔ

Երկուշաբթի, ապրիլ 15-ին

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՅԳՈՒՄ (Միխայլովսկի պր.)

ՅՕԳՈՒՏ

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ «ՄԵՂՈՒ» ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏԱՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ	ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
Սինեմատօգրաֆ (զուտ մանկական ծրագրով): Մանկական խաղեր: Մանկական երթ դրօշակներով: Օդապարիկ: Տիկնիկ: Օղակների խաղ մանուկների համար առանձին պատրաստված:	Պարի-շվօ, տոմբոլկա, օղակների խաղ (մեծերի համար առանձին): Կօնֆէտտի նուէրներով: (Կօնֆէտտի իւրաքանչիւր պարկի հետ տրվում է մի գեղեցիկ իր): Գուշակութիւններ: Ամերիկական բազար: Ծաղիկներ:

ԲՈՒՖԷՏ

Երաժշտ. երկու խումբ՝ զինւորական և լարանուագ Թիֆլիսի Գրենադերեան 15-րդ գնդի: Սկիզբն է ցեր. ժ. 4-ին: Մուտքը մեծերի համար 25 կ., երեխ. և ուսանողներին՝ 15 կ.:

կ. առ. 271. 2—2

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ապրիլ 18-ին տեղի կունենայ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

առաջին

ՀԱՄԵՐԳԸ

Մասնակցում են (այբբեն. կարգով) տ. Ս. Ս. ԳԱՐԱԳԱՇ, օր. ԻԶ. Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ, տ. տ. Ե. Դ. ԱՖՐԻԿԵԱՆ, Իւլ. Ի. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ, ՑԻՑԻԱՆՕՎԱ-ԱՆԴՐՕՆԻԿՕՎԱ, պ. պ. Լ. Ն. ՊԻՇՆՕՎ, Ն. Ֆ. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ և Գ. ՎՐՈՅՐ:

Մանրամասնութիւնները ծրագրում:

Տեղերի գները՝ 4 րուբլուց մինչև 75 կոպ., աշակերտական 50 կոպ.

Տոմսակները կարելի է վաղօրօք ձեռք բերել Սուզմանջեանի երաժշտական խանութում, իսկ համերգի օրը դահլիճի մուտքի մօտ:

ՍԿԻԶԲՆ Է ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 9-ԻՆ

առ. (հ.) 185. 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԿՈՄԻՏԷՏԸ

յայտնում է ի տեղեկութիւն պ. պ. բաժնետէրերի, որ

Կիրակի, ապրիլի 21-ին ս. թ., առաւօտեան ժամը 11-ին

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Բէբուտօվսկայա փ. № 50) տեղի կունենայ

պ. պ. ԲԱԺՆԵՏԷՐԵՐԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԶԲԱՂՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ.

1) Կազմակերպիչ Կոմիտէտի զեկուցումը Բանկի հիմնադրութեան վերաբերմամբ ունեցած իր գործունէութեան մասին:
2) Կազմակերպիչ Կոմիտէտի հաղորդագրութիւնը Բանկի պահեստի դրամագլխի $50^{0}/_{0}$-ի գրութեան և գործը կազմակերպելու վերաբերեալ եղած ծախքերի մասին:
3) Ընտրութիւն Խորհրդի 8 անդամի:
4) Ընտրութիւն Վարչութեան 3 անդամի:
5) Ընտրութիւն Վերստուգիչ Յանձնաժողովի 5 անդամի:

ԾԱՆՕԹ.—1) Ընդհանուր ժողովին ձայնի իրաւունք ունի միայն այն բաժնետէրը, որը ունի 25 ակցիայից ոչ պակաս:

2) Համաձայն կանոնադրութեան § 59-ի, ձայնատւութեան համար տրված հաւատարմագրերը պէտք է ներկայացվեն Կազմակերպիչ Կօմիտէտին երեք օր առաջ նախ քան ընդհանուր ժողովը:

Նրանք, որոնք ցանկանում են մինչև այդ ժամանակը իրանց ձեռք բերած ակցիաների իրաւունքը տալ ուրիշ անձերի, պարտաւոր են իրանց ստացած ժամանակաւոր վկայագրերը ներկայացնել Կազմակերպիչ Կօմիտէտին՝ այդ մասին գրքերում արձանագրելու համար:

(կ.) առ. 278. 2—2

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՅԳՈՒՄ

(Միքայէլեան փողոց № 117)

Երեքշաբթի, ապրիլ 16-ին կայանալու է

ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՅՕԳՈՒՏ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՈՐԲԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Հետեւեալ ծրագրով՝ մանկական խաղեր, խմբական երգեցողութիւն, պտի-շվօ, օղակի խաղ: Օպերետա «ՄՈԳԱԿԱՆ ՎԱԼՍ» մասնակցութեամբ տ. Պրեսնիսկայայի և պ. պ. Վալերիանովի և Լվօվի: Օպերետայի սկիզբը երեկոյեան $8^{1}/_{2}$ ժամին:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴԻՎԵՐՏԻՍՄԵՆՏ, պարեր, բուֆէտ, ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ—ԱԼԼԵԳՐԻ

Մուտքը մեծերի համար 30 կ., փոքրերի համար 20 կ.:

Այգում կը նուագեն երկու նուագախումբ:

Զբօսանքի սկիզբը ցերեկվայ ժամը 3-ին:

Երկուշաբթի, ապրիլի 15-ին Միքայէլեան փող. № 65. Հասարակական ակումբի ամառային շէնքում ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳՍԻ ԾԽԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՕԳՏԻՆ կը կայանայ բազմակողմանի եւ ճոխ ծրագրով

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Պարեր, Սինեմատօգրաֆ: Մուտքը՝ 20 և 15 կ.: Սկիզբը ցեր. ճիշդ ժամը 4-ին:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ խնդրում է Ընկ. մեծարգոյ անդամներին շնորհ բերել ԵՐԿՐՈՐԴ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ,

որ տեղի է ունենալու հինգշաբթի, ապրիլ 18-ին, ցեր. ժ. 12-ին, Паскевича, 13.

ՕՐԱԿԱՐԳՆ Է.

1. Հաշւետուութիւն 1912 թ.:
2. Տուն առնելու խնդիրը:
3. Անձեռնմխելի և պահեստի գումարների խնդիրը:
4. Նախահաշւի վաւերացումը:
5. Ընտրութիւններ:

առ. հ. 290. 2—1

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆ

Կիրակի, ապրիլի 21-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպում է

Ցերեկոյթ հանգ. Գ. Սունդուկեանի յիշատակին

Կը խօսեն՝

1. ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ՝ «Գ. Սունդուկեանը և իր ժամանակը».
2. ԱՐՇ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ՝ «Հայ հասարակութիւնը Գ. Սունդուկեանի արտադրութիւններում».
3. ՄԱՄԲՐԷ ՄԱՏԻՆԵԱՆ՝ «Գ. Սունդուկեանի դրամատիկական արուեստը».
4. ՆԻԿ. ԱՂԲԱԼԵԱՆ՝ «Գ. Սունդուկեանի տաղանդի ինքնուրոյնութիւնը».
5. ՅՈՎՀ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ «Յիշողութիւններ Գ. Սունդուկեանի մասին».

Տոմսակները՝ 15 կ. մինչև 2 րուբլի արժողութեամբ՝ կարելի է ստանալ նոյն թատրոնի կասսայում:

(հ. կ.) առ. 289. 3—1

ՊԵՏԱԿԱՆ

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐԸ

կատարում են կեանքի ապահովագրումներ.

ԴՐԱՄԱԳԼԽԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒՄՆԵՐ 25 ր. մինչև 5000 րուբ.:

ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒՄՆԵՐ 6 ր. մինչև 6000 ր. տարեկան:

Բոլոր ապահովագրումներով, որոնք ույժի մէջ են 5 տարուց ի վեր, ապահովագրողները մասնակցում են իւրաքանչիւր տարվայ համար որոշված օգուտներին:

Համաձայն 1911 թ. ապահովագրական գործառն. հաշւի, որ քննութեան է ենթարկված դեկտեմբերի 13-ին 1912 թ. կեանքային և դրամագլխային ապահովագրումների գործերը ստուգող Խորհրդի կողմից, ապահովագրողների 1911 թ. դիվիդենդը՝ բեղերվի իւրաքանչիւր 100 րուբլուն՝ լինում է 31 կոպ. ամսական, որքան ժամանակ ապահովագրողը օգտվելիս է եղել 1911 թ. զուտ արդիւնքին մասնակցելու իրաւունքով, կամ թէ 3 ր. 75 կ. տարեկան՝ այդօրինակ մասնակցութեան համար:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒՄՆ ծառայողների և բանւորների՝ արտօնեալ պայման.:

Մահվան դէպքում և խառն ապահովագրումները կատարվում են առանց բժշկական վկայութիւնների:

Տարեկան պրեմիաների վճարումները կատարվում են կէս-տարէնը, երեք-ամսէնը և ամսէնը մի անգամ կանխիկ դրամով, կամ թէ դուրս են գրվում խնայողական գրքոյկներից:

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ ԴԱՀԵՍՏԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐ

Տոկոսների աճեցումով—մինչև 1000 րուբ. մի անձի անունով, իսկ մինչև 3000 րուբ. ընկերութիւնների և հիմնարկութիւնների անունով:

ԳՆՈՒՄ ԵՆ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ

Ի պահեստ տրված գումարների տէրերի համար, ձրիաբար պահում են այդ արժեթղթերը, հետեւում են տիրաժներին և ստանում են կուպօններից առաջացած փողերը:

Ապահովագրական պայմանագրի և այլ տեղեկութիւնների մասին կարելի է ձրիաբար տեղեկանալ խնայողական դրամարկղներից, նոյնպէս և պետական խնայողական դրամարկղների Վարչութիւնից (Спб. Фонтанка, 76). (П. 61958)

ԱՊՐԻԼԻ 7-ԻՑ ԲԱՑՎԱԾ Է ԴԵՂԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐՈՎ ՊԱՐԱՊՈՂ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

„ՍՕԼՕՏՍ"

Քերմայով, Սօլօլակսկայա փողոցի վրա Թիֆլիսի Փոխադ. Վարկի Ընկ. նոր շինութեան մէջ: ՔՍԱՆՀԻՆԳԱՄԵԱՑ իմ գործունէութիւնը Դեղատնային Ապրանքների Առեւտրի Կովկասեան Ընկ. Երևանեան հրապար. վրա գտնվող խանութի տնօրէնի պաշտօնում, գործին հմուտ լինելը, նոյնպէս և Ներկայ Նորաբաց խանութում յայտնի ֆիրմաների բարձր յատկութեան Թարմ ապրանքներ ունենալը իրաւունք են տալիս ինձ յուսալու, որ Թիֆլիսի հասարակութիւնը ուշադրութեան կառնի խանութը ու միևնոյն ժամանակ կատարելապէս կը համոզվի ապրանքները բարեխղճօրէն վաճառելու մէջ:

առ. 274. 10—4 (ա.օ.) ԱՐՏԵՄ Բ. ՕՎՉԵԱՆՑ

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ռտիշչէվսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից), վաղօրօք գրվելու պայմանով:

Ընդունելութիւն կանացի, ներքին և մանկական հիւանդութիւն ունեցող երթեւեկ հիւանդների, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը:

Ընդունելութիւն պրօֆ. Մ. Ս. Սուբբոտինի կողմից վիրաբուժ. կարիք ունեցող հիւանդների, վաղօրօք գրվելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ցեր. ժամը 1—2-ը:

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Յարութիւնեան, Ն. Ն. Վեսելովզօրով, Վ. Ա. Զակրժէվսկի, Ի. Գ. Կալամկարեան, Ա. Ա. Նօվիցկիյ, Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան, Ն. Զ. Ումիկեան, Ա. Ր. Փիշէր, Ս. Պ. Տահպարոնեանց: Կօնսուլտանտ՝ պրօֆեսօր Մ. Ս. Սուբբոտին:

(հ.կ.) առ. 779. 160—46

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Օգնական Prof. Posner-ի

Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին Բերլինի իր խորհրդակցական կաբինէտի և պրօֆ. Պօզնէրի կլինիկայի մէջ: Տալիս է նաև խորհուրդներ միւս մասնագիտութիւնների վերաբերեալ:

Հասցէն՝ D-r Muradoff Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon amt Norden 113—19.

(կ.) առ. 830. 0—18

ԲԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի: Բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, ՌԱԴԻՈ պրէպարատներով և վիրաբուժական միջոցով՝ ՊՆԷՎՄՕԹՕՐԱԿՍՈՎ:

Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—1-ը և երեկոյեան ժամը 5—8-ը:

Չքաւորներին առ. ժամը 9—10-ը ձրիաբար:

Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանովսկայա): Հեռախօս 7—92.

(ա.օ.) առ. 92. 100—50

ԲԺԻՇԿ

Յ. Մելիք-Նուբարեան

ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս Թոքերի:

Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնեվմատօրակսով:

Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ

Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.

Սօլօլակ, Ռտիշչևսկայա 10 (Լերմոնտովսկ. դեղատան դիմացը):

(ե. հ. կ.) առ. 746. 100—79

ԲԺԻՇԿ

ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ

Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը:

Հասցէն՝ Ռտիշչէվսկայա № 1.

տո. (կ. ե. հ.) 4. 100—40

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների: Էլեկտրաբուժութիւն:

Ընդունելութիւնը ($12^{1}/_{2}$—2 ժ. ցերեկվայ:
(5—7 ժ. երեկոյեան:
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչ փողոցի) Տէլէֆօն № 1175.

(չ. կ.) 377. 100—85

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Գ. Յ. ԳԱՐԱԿԻԼԵԱՆ

(Նախկին օգնական համայնքի)

Վերադառնալով արտասահմանից վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը

Ամեն օր՝ առաւօտեան ժ. 9—$1^{1}/_{2}$-ը և երեկ. ժ. 4—7-ը:

Վելեամինօվսկայա փողոց № 4, բն. 3.

առ. (օ.մ.) 129. 50—22

ԶԱՏԿԻ ՀՐԱՊՈՅՐԸ

Զատիկ է։

Համաշխարհային տօն է։

Շատերի համար նա կատարեալ Զատիկ է։

Բայց սակաւ չեն և այնպիսիները, որոնց համար նա դեռ չէ եկել՝ իբրև ուրախ տօն և բերկրանք։

Նա կատարեալ ցնծութեան տօն է բալկանեան պետութիւնների համար, որոնք վերջացրին պատերազմը կատարեալ յաղթութեամբ և վճռեցին պատմական մի խոշոր հարց, որը վաղուց դրված էր նրանց առաջ՝ իբրև մի ասկալի կնճիռ։

Զատիկը բերկրաբեր չէ Ասիական-Թիւրքիայի ժողովուրդների՝ թիւրքահայերի և ուրիշ ազգերի համար։ Ճիշդ է, խոշոր մասսային ջարդեր և կոտորածներ տեղի չունեցան վերջին ամիսներում, բայց և կատարեալ հանգիստ տրամադրութիւն չը կար երկրի մէջ։ Ամբողջ մթնոլորտը մթագնել էր և լիքն էր զարհուրելի սպառնալիքներով։ Շուարած ժողովուրդը չը գիտէր, թէ ինչպիսի վիճակ է սպասում իրան վաղվան օրը, և նա մշտական երկիւղի մէջ է անց կացնում մինչև այժմ իր օրերը։

Երկիւղ, կասկած, անվստահութիւն, ջղային անհանգիստ տրամադրութիւն—ահա իրականութեան բնորոշումը Թիւրքահայաստանի և Փոքր-Ասիայի միւս մասերում։

Ահա ինչու Թիւրքահայ ժողովուրդը մտնում է իր զատկական տօներին ծանր և տխուր նախազգացումներով։ Նա փոխանակ իր դաշտը հերկելու՝ պանդխտութեան մահակն է իր ձեռքն առնում և դուրս փախչում իր հայրենի օջախից՝ դարձեալ տարագիր լինելու, դարձեալ իր կեանքը ուրիշ երկինքների տակ ժամանակաւորապէս ապահովելու։

Եւ Զատկի օրը Թիւրքահայ ժողովուրդը մնուցանում է յուսահատական մի տենչ այն մասին, որ գոնէ աւելի վատ օրեր չը տեսնէ, որ նորից նա վկայ չը լինի Սասունի և միւս տեղերի սարսափներին։

Մենք ռուսահայերս, որ վայելում ենք գոյքի, կեանքի ապահովութիւն և ունենք կուլտուրական զարգացման որոշ աստիճան նպաստաւոր պայմաններ, չենք կարողանում հաշտվել այն դժոխային կացութեան հետ, որ բաժին է ընկել Թիւրքահայ մեր եղբայրակիցներին։ Եւ անշուշտ մեր Զատիկը անկարող է այն բերկրանքը պատճառել մեզ, ինչ որ կը ներկայացնէր նա, եթէ սպառնական ծանր կասկածները գոյութիւն չունենային և քսաներորդ դարի Թիւրքահայը կարող լինէր ասել, որ նա ունի այն, ինչ որ քաղաքակիրթ երկիրներում ունի յետին մարդը՝ կեանքի, գոյքի և կանոնաւոր զարգացման ապահովութիւն։

Քանի տասնեակ տարիներ Թիւրքահայ ժողովուրդը սպասում է մի աւետաբեր օրվայ, որ նա էլ ասէր, թէ երկիւղները և կասկածները չքացել են և նա կարող է անձնատուր լինել խաղաղ աշխատանքի և զարգացման։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 և 11 ապրիլի

Պետերբուրգ.—Թագաւոր Կայսրը և Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնան Գահաժառանգ Արքայազնի և Օգոստափառ Դուստրների հետ այսօր հաղորդվեցին։

—

Բերլին.— Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, գերմանական և ֆրանսիական կառավարութիւնները բանակցութիւններ են վարում օդագնացութեան հարցերի նկատմամբ համաձայնութիւն կայացնելու համար։

—

Բուխարէստ.—Կ. Պոլսից հաղորդում են, որ պրինց Սաբբահ-էդդինին կալանաւորելու տեղեկութիւնը հերքվում է։ Պնդում են, թէ «Թանինի» մէջ դիտմամբ էր երևացել այդ տեղեկութիւնը, որպէսզի պրինցը ստիպված լինի արտասահման մեկնել, սակայն վերջինս մնաց մայրաքաղաքում։

Ջաթալջայի զօրաբանակի հրամանատար Ահմէդ-Աբուլ-փաշան սպառնում է արշաւել Կ. Պոլսի վրա, եթէ կաբինէտը հրաժարական չը տայ։

—

Սօֆիա.—Բօլգարական Հ. Գործ.-ը հաղորդում է, որ սերբ-բօլգարական համաձայնութեան մէջ ասված է, թէ դաշնակիցների միջև ծագած խոշոր տարաձայնութիւնները լուծելու է Ռուսաստանի միջնորդ դատարանը։

—

Բէլֆաստ.—Այսօր գործադուլների թիւը հասաւ 40,000-ի։

—

Բրիւսէլ.—Սօցիալիստական կուսակցական համագումարը, որին ներկայ էին 1000 պատգամաւոր, որոշեց կազմել ազգային կօմիտէտ ընդհանուր ընտրողական իրաւունքը գործադրելու համար և անմիջապէս դադարեցնել գործադուլը։

—

Բեռլին.— Ռէյխստագ։ Զինուորական մինիստրութեան նախահաշւի երկրորդ ընթերցման ժամանակ քննվեց բիւջէտային մասնաժողովի բանաձևը հաստատելու առանձին մասնաժողով պետական, զօրքի և նաւատորմի սպառազինման իրերի մատակարարումը քննելու ռէյխստագից ընտրված պատգամաւորներ - էկսպերտների մասնակցութեամբ։ Բանաձևը արգասիք է Կրուպպի ֆիրմայի հետ առաջ եկած միջադէպի։ Փոխ-կանցլեր Դելբրիւկ խօսեց մասնաժողով հաստատելուն դէմ։ Կենտրոնի պարագլուխ Շպանը յայտնեց, որ Դելբրիւկը չէ գիտակցում դէպի զինուորական մինիստրութիւնը ցոյց տրված անվստահութեան ույժը։ Դելբրիւկը եռանդով բողոքեց այդ յայտարարութեան դէմ։ Ազգային լիբերալների, ձախակողմեան, սօցիալ-դեմոկրատների ձայներով բանաձևը ընդունվեց պահպանողականների ձայների հակառակ։

—

Լօնդօն.—Լլօյդ-Ջօրջը իր ճառի մէջ յայտնեց դարձեալ։ Անցեալ տարի պետական եկամուտները կազմեցին 188,802,000 ֆունտ, իսկ ծախքերը՝ 188,622,000։ 1913 թւին ծախք նախատեսված է 195,640,000 ֆունտ, որի խոշոր մասը վերաբերում է սպառազինման՝ ընդհանուր հասարակութեան համար։ Ընդամենը նոր սպառազինման համար պահանջվում է $7^1/_2$ միլիօն յաւելեալ գումար։ «Բալկանեան պատերազմը վերջացաւ,—ասաց Ջօրջը.—մի քանի շաբաթ յետոյ կարելի է սպասել հաշտութեան։ Բրիտանական բացառիկ աջող առևտրի շնորհիւ յուսկայ, որ եկամուտները աւելանան 1.850,000 ֆունտով։ Ուստի և նոր հարկերի կարիք չը կայ։ Պետական պարաքը պակասել է արդէն 102 միլիօն ֆունտով»։

—

Վաշինգտօն.—Համաշխարհային խաղաղութեան գաղափարի պրօպագանդայի նախնական նախագիծը, որ մշակել է պետական քարտուղար Բրայանը, հաւանօրէն վաղը կը յանձնվի միջազգային յարաբերութիւնների սենատական մասնաժողովի ոչ-պաշտօնական քննութեան։ Բրայանը որոշ ժամանակ աշխատել է պարզելու այն գաղափարները, որոնք նպաստելու են միջազգային խաղաղութեան հաստատմանը։ Նա այժմ մտադիր է ուրուագծել մի շարք պայմանագրեր, վերաբերեալ բոլոր պետութիւններին, որոնք դատաբանի լուծմանն են առաջադրում բոլոր ընդհարումները, ինչպէս և սպառազինումը սահմանափակելը։

—

Պիտսբուրգ.— Պէնսիլվանիայի Ֆինլէյվիլ հանքերում պայթումի ժամանակ սպանվեցին 70 մարդ։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՍԵՐԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 և 11 ապրիլի

Լօնդօն.—Ռէյտէրի տեղեկութիւնների համաձայն, դեսպանաժողովը քննեց բալկանեան պետութիւնների նօտան։ Ընդունելով, որ նօտայի կէտերը պէտք է քննվեն իբրև ընդունելի հիմնական յօդուած՝ հաշտութիւն կնքելու համար, դեսպանները որոշեցին չը գումարվել նորից այս շաբաթում։ Սպասվում է, որ այդ ժամանակամիջոցում քայլեր կանեն հաշտութեան նախնական պայմանները ձևակերպելու նպատակով։ Հաւանական է համարվում, որ միջնորդ մեծ պետութիւնները իրանք կը նախագծեն համապատասխան բանաձև։

—

Կ. Պօլիս.—Ծովային մինիստրը մեկնեց Չաթալջա։ Պնդում են, թէ նա հետը տարաւ հաշտութեան նախնական այն պայմանների արձանագրութիւնը, որ ստորագրելու են Չաթալջայում դաշնակիցները։

Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ օսմանեան և բօլգարական զօրքերի միջև զինադադարը երկարում է մինչև ապրիլի 21-ի ցերեկվայ ժամը 12-ը նախկին պայմաններով։

—

Լօնդօն.—Արտասահմանեան մամուլի ասօցիացիայի ճաշկերոյթին Ասկվիթը ասաց. «Մամուլը կարող է երկպառակութիւններ սերմանել ազգերի մէջ, բայց և կարող է նպաստել խաղաղութեան ու բարեացակամութեան։ Այստեղ մենք տեսնում ենք հիւրերի թւում մեծ պետութիւնների այն ներկայացուցիչներին, որոնք աշխատում են յօգուտ խաղաղութեան։ Այդ ճանապարհը ծածկված է զանազան դրութիւններով, սակայն ես հաւատացած եմ, որ նպատակը կիրագործվի։ Մեծ պետութիւնները կը համախմբվեն ընդհանուր բարեկեցութեան մաքի շուրջ։ Մամուլը, սատեղծելով նպաստաւոր մթնոլորտ, կաջակցէ այդ նպատակի իրականացմանը»։ Ասկվիթից յետոյ խօսեց ֆրանսիական դեսպան Կամբօնը։ Ճաշին ներկայ էին գերմանական, աւստրո-ունգարական և իտալական դեսպանները և իբրև Բէնկէնդորֆի ներկայացուցիչ՝ ռուսաց դեսպանատան քարտուղարը։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԱՌՄԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 և 11 ապրիլի

Ցէտինիէ.—Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ անցեալ գիշեր չերնոգորցիք ամբողջ մարտաճակատի վրա դիմեցին յարձակման։ Ամբողջ գիշեր տեղի էր ունենում կատաղի կռիւ սուիններով։ Չերնոգորցիք գրաւեցին շատ կարևոր դիրքեր։ Առաւօտեան չերնոգորական զօրքերը յաղթանակով մտան Սկիւտար։

—

Ցէտինիէ.—(Տրված է ապրիլի 10-ի առաւ. ժ. 5-ին, ստացված է ապրիլի 11-ին)։ Սկիւտարի անձնատուր լինելու մասին բանակցութիւնները շարունակվեցին 2 օր։ Երեք օր առաջ վաղ առաւօտեան Էսադ-փաշան յատուկ ներկայացուցչի միջոցով առաջարկեց տալ բերդը և խնդրեց բանակցել Սկիւտար ուղարկվեցին գեներալներ Վուկօտիչը և Կ. Պոլսի չերնոգորական նախկին հիւպատոս Պլամէնացը։ Բանակցութիւնները շարունակվեցին ամբողջ օրը ապարդիւն, որովհետև Էսադ-փաշան պնդեց թողնելու իրանց արտիլերիան։ Ներկայացուցիչները վերադարձան երեկ. ժ. 5-ին։ Երեկոյեան չերնոգորցիք յարձակում սկսեցին ամբողջ դիրքերի ուղղութեամբ, որ տևեց նաև գիշերը։ Երէկ առաւօտեան Էսադ-փաշան նորից ներկայացուցիչներ ուղարկեց միևնոյն յանձնարարութեամբ։ Բանակցութիւնները վերստին ձգձգվեցին։ Անձնատուր լինելու արձանագրութիւնը ստորագրեցին Էսադ-փաշան և գեներալ Վուկօտիչը երեկ. ժ. 6-ին։ Անյապաղ սկսվեց Թիւրք զօրքերի դուրս գալը, որ տևեց այսօր էլ։ Այդ գործողութիւնը կը վերջանայ վաղը կէսօրին, և այն ժամանակ արքայազն Դանիլօն իր սեփական ձեռքով կը կանգնեցնէ չերնոգորական դրօշակը բերդի վրա։ Թագաւորը և Թագուհին 3 նաւով ուտելիք և վիրակապեր ուղարկեցին Սկիւտար։

Առաւ. ժ. 2-ին քաղաքի ազգաբնակութիւնը զարթնեց թնդանօթաձգութիւնից, որ ազդարարում էր Սկիւտարի անկումը։ Ժողովուրդը արբեց ուրախութիւնից։ Ամենուրեք լսվում են երգեր, տարճանակի կրակոցներ։ Ամբոխը ցնծագին ցոյց սարքեց թագաւորական պալատի առաջ։ Թագաւորը, դուրս գալով պատշգամբ, փաւերացրեց Սկիւտարի անկումը։

—

Սկօպլէ.—Սկիւտարի առումը, ուր չերնոգորցիք մտան կէս-գիշերվայ մօտերը, ազդարարվեց թնդանօթաձգութեամբ։ Երեկոյեան քաղաքը հրավառված էր։

—

Պետերբուրգ.—Սլաւօնական փոխադարձ օգնութեան նախաձեռնութեամբ Պրէօբրաժէնեան տաճարում կատարվեց մաղթանք Սկիւտարն առնելու առիթով։

—

Պետերբուրգ.— Կազանի տաճարում սլաւօնական ընկերութիւնների ձեռներէցութեամբ կատարվեց հոգեհանգիստ բալկանեան պատերազմում ընկածների համար, յետոյ մաղթանք եղաւ Սկիւտարը չերնոգորցիների ձեռքով վերցնելու առիթով։ Դուրս գալիս ամբոխը ռուսական և սլաւօնական օրհներգները երգելով դիմեց Նէվսկի պրօսպէկտով, բայց ոստիկանութիւնը ցրեց նրան։ Սլաւօնական ընկերութիւնների ներկայացուցիչները դիմեցին ս. Պետրոս-Պօղոսի տաճարը, ուր հոգեհանգիստ կատարելով՝ Ալէքսանդր III Կայսրի դամբարանի վրա պսակ դրին։

—

Սօֆիա.—Գէշօվը սրտագին ողջոյն ուղարկեց գեներալ Մարտինօվիչին՝ Սկիւտարը վերցնելուն համար։

—

Բէլգրադ.—Քաղաքում աննկարագրելի ոգևորութիւն ու կենդանութիւն է տիրում Սկիւտարը վերցնելու առիթով։ Ահագին ամբոխը ցոյց արեց ռուսական միսսիայի շէնութեան և արտաքին գործերի մինիստրութեան առաջ, երգելով սերբիական, ռուսական և չերնոգորական օրհներգները։ Սկուպշչինայում Պաշիչը յայտնեց Սկիւտարն առնելու մասին, որ ընդունվեց ոգևորութեամբ։ Նիստը ընդհատվեց ի պատիւ յաղթութեան։

—

Բէլգրադ.—Ցերեկով ցոյցերը վերսկսվեցին։ Անհամար ամբոխը ցոյց կազմեց պալատի առաջ։ Թագաւորը պատշգամբից շնորհակալութիւն յայտնեց։ Ռուսական միսսիայի առջև քաղաքի ներկայացուցիչը ժողովրդի անունից շնորհակալութիւն արտայայտեց Թագաւոր Կայսրին, Գահաժառանգ Արքայազնին և ամբողջ ռուս ժողովրդին։ Երգվեց ռուսական ազգային օրհներգը։ Յետոյ տեղի ունեցան ցոյցեր արտաքին գործերի և զինուորական մինիստրութիւնների, նաև այն հիւրանոցի առաջ, ուր իջևանել է չերնոգորական ֆինանսների մինիստրը։ Քաղաքը հրավառված է։

«Սամօուպրավա» ուրախութիւն յայտնելով Չերնոգորիայի յաղթութեան առիթով, յոյս ունի, որ Եւրոպայի յօյսալութիւնը ու մարդասիրութիւնը կը դրդէն գանելու Չերնոգորիայի պահանջներին բաւարարութիւն տալու եղանակներ, պահանջներ, որոնք կիրառվում են փայլուն յաղթութիւնների վրա։

—

Փարիզ.—Գովաբանելով Չերնոգորիայի քաջութիւնն ու հայրենասիրութիւնը, մամուլը անհանգստութիւն է ցոյց տալիս, թէ մի գուցէ Սկիւտարն առնելը ունենայ վատ հետևանքներ, և ցանկանում է, որպէսզի մեծ պետութիւնների համակերպ գործողութիւնները թոյլ տան խուսափելու Աւստրիային անկախ քայլերից։

—

Բերլին.—Սկիւտարի անկման տեղեկութիւնը այստեղ ընդհանուր հետաքրքրութիւն առաջ բերեց։ «Մամուլի Բիւրօն» կարծում է, որ Սկիւտարի առումը ոչ մի փոփոխութիւն չի մտցնի Սկիւտարն ապագայ Ալբանիային միացնելու վճռի մէջ, որ կայացրել են մեծ պետութիւնները։

—

Բերլին.— Քաղաքական շրջանները վկայում են, որ մեծ պետութիւնների միջև մաքերի ոգևորված փոխանակութիւն է կատարվում Սկիւտարի հարցի մասին։ Ամենից առաջ ամենքն էլ հետամուտ են պահելու մեծ պետութիւնների համերաշխութիւնը։ Դրութեան վատթարացմանը չեն հաւատում, որովհետև համոզված են, որ ռուսական որոշ քաղաքականութեան մէջ տատանում չի լինի նաև Սկիւտարի վերաբերմամբ։ Բայց և այնպէս կարծում են, որ Չերնոգորիայի թագաւորի եռանդը աչքի առաջ ունենալով՝ հարկ է հաշւի առնել անակնկալների հնարաւորութիւնը։

—

Աթէնք.—Կառավարութիւնը չերնոգորական թագաւորին շնորհաւորական հեռագիր ուղարկեց Սկիւտարը վերցնելու առիթով։

Պաշտօնապէս հերքվում է այն տեղեկութիւնը, թէ իբր յունաց զօրքերը յետ են կանչվում Քիօս կղզուց։ Կառավարութիւնը մտադիր չէ դատարկել Քիօսը զօրքերից։

Տօներին եկաւ արքայազն Նիկօլան։

—

Լօնդօն.— Լրագիրների մեծ մասը Սկիւտարի հարցում լռատեաս է։ «Թայմսը» հաւատացնում է, որ Անգլիան մտադիր է պնդել, որպէսզի Սկիւտարը մնայ Ալբանիայի սահմանների մէջ, կարծում է, որ այդ նպատակի իրագործման համար Եւրոպան դեռ չէ սպառել կուլտուրական ազդեցութեան բոլոր միջոցները։ «Ստանդարդը» խորհուրդ է տալիս մեծ պետութիւնների վճիռը վաւերացնել ույժով։ «Դէյլի-Տելեգրաֆը» ասում է. «Եւրոպական պատերազմի առաջը կարելի է առնել զոհ բերելով չերնոգորցիների նուաճողական իրաւունքները։ Թէև այդ անարդարացի է, սակայն երկու չարիքներից պէտք է ընտրել նուազագոյնը։ Այդ դէպքում Չերնոգորիան իրաւունք ունի պահանջել տերրիտօրիալ վարձատրութիւն»։ «Դէյլի-Քրօնիկը» կարծում է, որ դրութիւնը չափազանց բարդվեց։

—

Լօնդօն.—Աւստրիական նօտան պահանջում է, որպէս զի մեծ պետութիւնները վճիռ կայացնեն դրդելու Չերնոգորիային դատարկել Սկիւտարը։ Յիշեալ նօտան այստեղ այն մաքով է մեկնվում, թէ Աւստրիան չէ կամենում խախտել եւրոպական համերգը։

—

Պրագա.—Սկիւտարը վերցնելու առիթով չեխական շատ քաղաքներում տեղի են ունենում ցոյցեր։ Կատարվում են ձերբակալութիւններ։ Ոստիկանութիւնը արգելում է կրել սլաւօնական գոյներ Սկիւտարի անկման առիթով։ Ազգային-սօցիալիստական դաշնակցութեան շէնութիւնից ոստիկանութիւնը իջեցրեց երեք դրօշակ, որ կուսակցական բիւրօն մերժեց վերցնել։ Ահագին ամբոխը ցոյց արեց ոստիկանութեան դէմ։ Փոխարքան հրամայեց բոլոր պաշտօնական հաստատութիւններին, թոյլ չը տալ ցոյցեր անել Սկիւտարը վերցնելու առիթով։

Չեխական լրագիրները ցնծութեամբ ողջունում են Սկիւտարի անկումը։ «Նարօդնի Լիստը» խորհուրդ է տալիս կառավարութեանը, ոտք դնել խելացի քաղաքականութեան հողի վրա և հրաժարվել անհաշտելի դիրքից բալկանեան տէրութիւնների վերաբերութեամբ։

—

Պրագա.– Երէկ տեղի ունեցան ցոյցեր Սկիւտարի առման պատճառով։ Կալանաւորվեցին 30 մարդ, որոնց թւում պատգամաւոր Ֆրէսլը, որ դիմեց ցուցարարներին մի ճառով։

—

Վիէննա.—Լրագիրները սաստիկ գայրացած են Սկիւտարի անկումից, սպառնում են, թէ Աւստրիան հանդէս կը գայ առանձին, եթէ Եւրոպան իր խօսքը դրժէ, աշխատում են վիրաւորանք հասցնել Անգլիայի ինքնասիրութեանը, որ նրա կամքին հակառակեցին։ Պաշտօնական «Նէյես-Վինէր-Տագէբլատը» ասում է. «Դժուար է նախատեսել այն հետևանքները, եթէ Եւրոպան չը ժողովէ մի անգամ ևս իր ույժերը և աբաղութեամբ չը գտնէ միջոց իր կամքը իրագործել տալու. հակառակ դէպքում ադրիատիկ մեծ պետութիւնները կարող կը լինեն սեփական գործունէութեամբ պաշտպանել իրանց դրօշակների պատիւը»։ «Ֆրեմդէնբլատը» ասելով, Սկիւտարի անկումը հանդիսանում է եւրոպական համերգի անողոքելի վիրաւորանք։ Լրագիրը յոյս է յայտնում, որ Եւրոպան վերջապէս կը վճռէ և ձեռք կառնէ՝ աւելի եռանդուն միջոցներ՝ երերված պրէստիժը վերականգնելու և Չերնոգորիայի դիմադրութիւնը ճնշելու համար։ Առհասարակ լրագիրների մեծ մասը պահանջում է Աւստրո-Ունգարիայից ինքնուրոյն գործողութիւն։

—

Վիէննա.—Չերնոգորցիների յամառութեան պատճառով, Աւստրիան, «Ֆրեմդէնբլատի» ասելով, մեծ պետութիւններին կօնկրէտ առաջարկութիւններ է արել, որպէսզի եռանդուն միջոցներ ձեռք առնվեն ստիպելու Չերնոգորիային՝ շուտով դուրս հանել իր զօրքերը Սկիւտարից։

—

Զագրէբ.—Սկիւտարի անկման առիթով տեղի ունեցան փողոցային ցոյցեր, որոնց ժամանակ լսվեցին Աւստրիայի և Բերխտօլդի հասցէին թշնամական բացագանչութիւններ։ Ոստիկանութիւնը ցրեց ցուցարարներին։

—

Բրնօ.—Կրալօվօպօլ արուարձանում կայացաւ ցոյց ի պատիւ Չերնոգորիայի։ Ժողովրդական տանը ոստիկանը արգելեց հռետորին խօսել Սկադրայի մասին։ Հռետորը հրաժարվեց հնազանդվել արգելքին։ Ժանդարմները մաքրեցին դահլիճը։ Բուռն ցոյցերի ժամանակ կատարվեցին ձերբակալութիւններ։

—

Հռօմ.—Հասարակութեան, պարլամենտի և մամուլի մէջ ողջունվում է Սկիւտարի առումը։ Միևնոյն ժամանակ երկիւղ են տածում, թէ հազիւ Չերնոգորիան կարողանայ քաղաքը իր ձեռքում պահել Եւրոպայի կամքի դէմ։ Պաշտօնական «Տրիբունան» հարցնում է, թէ ինչ կարող է անել Եւրոպան չերնոգորցիներին արտաքսելու համար։

ԲՕԼԳԱՐԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔԸ

—

Աստրախան, 6 ապրիլի

Անցեալ տարվայ նոյեմբերին արդէն ես յայտնել էի, որ տեղիս առևտրական Ց. Գ. Ստեփանեանցը փոխադրել էր յօգուտ բօլգարական Կարմիր-Խաչի Ընկերութեան 1000 ֆր.։ Այժմ այդ առիթով ստացվել է վերոյիշեալ ընկերութեան վարչութիւնից հետևեալ նամակը, որը թարգմանաբար առաջ եմ բերում.

«Մեծապատիւ պ. Յովհ. Գրիգորեան,

«Դեռ անցեալ տարվայ դեկտեմբերին մինիստր-նախագահ պ. Գեշօվը յանձնեց բօլգարական Կարմիր Խաչի Ընկերութեան վարչութեանը ձեր՝ նոյեմբերի 15-ին փոխադրած 1000 ֆր. յօգուտ բօլգարական բանակի վիրաւոր մարտիկների։

«Բօլգարական Կարմիր Խաչի Ընկերութեան վարչութեան խորհուրդը յայտնում է ձեզ իր սրտաբուղխ շնորհակալութիւնը ձեր սիրալիր օգնութեան մեր վիրաւոր քաջերին, և նրանց բարի ցանկութիւնների համար։

«Պատուաւոր կռիւը արդէն վերջանալու վրա է. և այն կառավարութեան հիմքը, որ անցեալում սարսափահար էր անում ժողովուրդներին, տապալված է ու համարեա վերանում է Եւրոպայից։

«Աստուած տայ, որ մօտիկ ապագայում բաղդը ժպտայ ու բերի երանելի օրեր՝ այնքան հարստահարված և հայ ժողովրդին»։

Աստղիկ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Վանից ստացված մասնաւոր մի նամակ հաղորդում է, թէ մի ռուս թղթակից և նրան ուղեկցող լուսանկարիչ Երուանդ Սրմաքեշեանը սպանված են թիւրքերի ձեռքով։

Նոյն աղբիւրը հաղորդում է, որ թիւրքերը Պարսկաստանից հրաւիրել են ռումբ պատրաստող երկու հոգու։ Ռումբ պատրաստելու ժամանակ՝ անզգուշութեամբ պայթել է ռումբերից մէկը և վիրաւորել ռումբ շինողներից մէկին և սպանել ներկայ գտնվող 10 թիւրքերի։ Առ հասարակ նկատելի է, որ թիւրքերը սկսել են լրջօրէն զբաղվել ռումբ պատրաստելու խնդրով։

Նոյն աղբիւրը հաղորդում է, որ Վանի հայ ազգաբնակութիւնը իր արժէքաւոր ապրանքները քաղաքի շուկայից սկսել է փոխադրել դէպի իր բնակարանները։

—

Մի այլ աղբիւրից տեղեկացնում են, թէ Վանի առաջնորդ Սարաճեան արքեպիսկոպոս, մի քանի քաղաքացիների խնդրանքով, իր մօտ ժողովի է հրաւիրել հայ կուսակցութիւնների տեղական ճիւղերի ներկայացուցիչներին՝ նպատակ ունենալով վերջ դնել եղբայրասպան կռիւներին։ Այդ հրաւէրին արձագանք են տուել Սահմ.-Ռամկավար և Ս.-Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնների ներկայացուցիչները, իսկ դաշնակցականները արված հրաւէրին պատասխանել են մի նամակով՝ յայտնելով որ «իրանցից անկախ պատճառներով չը պիտի կարողանան մասնակցել այդ ժողովին»։

—

Հայաստանի զանազան տեղերից տեղեկացնում են քիւրդերի տենդային սպառազինումների մասին, որոնք կատարվում են թիւրք իշխանութիւնների գիտութեամբ ու աջակցութեամբ։

—

Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ քիւրդ ցեղապետները ներկայացրել են թիւրքաց կառավարութեանը պահանջ՝ հիմնել «Շարք-իւլ-Ղարիբ», այսինքն «Մերձաւոր Արևելք» անունով մի առանձին քիւրդական աւտօնոմ երկիր արևելեան-անատոլիական 5 նահանգներից՝ Էրզրում, Բիթլիս, Վան, Մամուրէթ-իւլ-Ազիզ և Դիարբէքիր, ռէֆօրմների այն ծրագրի հիման վրա, որ մշակել է նախկին մեծ վէզիր Քեամիլ-փաշան Սիբիայի համար, այն պայմանով որ բոլոր եկամուտները, բացի մաքսային, պօստ-հեռագրային և զինուորական ծառայութիւնից ազատման հարկերից, գործադրվեն տեղական կարիքների վրա։ Կառավարութիւնը իրաւունք ունի միմիայն հրամանատարել զօրքին պատերազմի ժամանակ, հաստատել ազգաբնակութիւնից ընտրված վալիին և դրամ կտրել։

Այդ պահանջները չը կատարելու դէպքում քիւրդերը սպառնում են անջատվել Թիւրքիայից։ Մեծ վէզիր Շէվքէթ-փաշան խոստացել ամէն հնարաւորը անել դժգոհներին բաւարարութիւն տալու համար։

Թիւրքաց կառավարութիւնը և երիտասարդ-թիւրքերի կոմիտէտը իրանց ձգտման մէջ՝ կանգնեցնել զարգացող հայկական շարժումը և ստեղծել բուֆեր Ռուսաստանի դէմ՝ հակված են գոհացում տալու այդ միջնորդութեանը, այն պայմանով որ աւտօնոմիան զուտ մուսուլման բնաւորութիւն ունենայ։

—

Զափազանց անհանգիստ՝ Սիբիայում և Անատօլիայի վիլայէթներում տեղի ունեցող յուզմունքներից, երիտասարդ թիւրքերի կոմիտէտը վճռեց ընթանալ զիջումների ճանապարհով և տալ ապակենտրոնացում։

—

Պետերբուրգի թիւրքաց դեսպան Թուրխան-փաշան Կ. Պօլսից հրաման ստացաւ խնդրել ռուսաց կառավարութիւնից՝ հսկել հայկական սահմանի վրա կատարվող զինավաճառման վրա։

—

Կ. Պօլսի հայոց պատրիարք Արշարունի արքեպիսկոպոսը Բ. Դրանը բողոքեց Հաճընում տեղի ունեցած հայկական ջարդի դէմ։ Ներքին գործերի մինիստրը, հաստատելով ջարդի իրողութիւնը, խոստացաւ միջոցներ ձեռք առնել։ Պատրիարքարանի տեղեկութիւնների համաձայն՝ ջարդը սկսել են ժանդարմները և զինուորները։ Ջարդին վերջ է դրել Կոզանի նահանգապետը, որ դէպքի տեղը եկաւ զօրքերով։ Զոհերի թիւը խոշոր է։

Հայաստան ուղարկված ժանդարմէրիան նպատակ ունի ճնշել ընդարձակ չափեր ընդունած անկարգութիւնները։ Կ. Պօլսում տեղեկութիւններ են ստացված «Դաշնակցութեան» ակտիվ գործողութիւնների մասին։

—

Պետերբուրգի թիւրքաց դեսպանատունը «Н. Вр.»-ին յայտնեց հետեւեալ պաշտօնական տեղեկութիւնները. «Բիթլիսում կատարված սպանութիւնը և Երզնկայի պատահական պայթումը սովորական փաստեր են, որոնք ոչ մի հետեւանք չեն ունենալու։ Կարգ ու կանոնն ու հանգստութիւնը ոչ մի տեղ չէ խախտվել»։

—

Բեռլինի թիւրքաց նոր դեսպանը հրահանգ ստացաւ խնդրելու Գերմանիայից՝ ներհակել, որպէս զի Ռուսաստանը անկարող լինի բարենորոգումներ մտցնել հայկական վիլայէթներում։

ԴԷՊՔԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

«Новое Время» լրագրի ապրիլի 8-ի համարում տպված է հետեւալը.

«Պետերբուրգում տեղեկութիւններ են ստացված այս օրերս Բիթլիսում պատահած անկարգութիւնների մասին։ Անկարգութիւնների առիթ է ծառայել մի տարաձայնութիւն, որ ծագել է մի ժանդարմի և մի հայի միջև, որ յարձակվել է ժանդարմի վրա և հասցրել նրան մի քանի վէրք։

«Դրանից յետոյ քաղաքի զանազան ծայրերում սկսվեցին անկարգութիւններ, որոնց ժամանակ սպանվեցին մի քանի հայեր։

«Հայերի վրա բռնութիւններ կատարվեցին նաև Երզնկա քաղաքում, Էրզրումի վիլայէթում։ Այստեղ մի հայի տան մէջ պայթեց մի ռումբ, որի ժամանակ սպանվեցին մի քանի անձինք։ Մի քանի հայերի մօտ կատարված խուզարկութիւնները երեւան բերին զէնքի և պրոկլամացիաների պաշարներ. վերջիններով կոչ է անվում հայերին ակտիվ կերպով դուրս գալ Թիւրքիայի դէմ։

«Հայաստանի դրութեան մասին ստացված յուզալից տեղեկութիւնները ծանր տպաւորութիւն գործեցին Կ. Պօլսում։ Ներքին գործերի մինիստրի առաջարկութեամբ որոշվեց ուղարկել մի յատուկ յանձնաժողով տեղի ունեցած անկարգութիւնների քննութեան համար, դարձնելով գլխաւոր ուշադրութիւնը Արևելեան Անատօլիայում գտնվող վայրերի վրա։

«Թիւրքաց ներքին գործերի մինիստրը պաշտօնական հաղորդագրութեան մէջ աշխատում է ապացուցանել, որ նոր հայկական անկարգութիւնները առաջ են եկել իրանց՝ հայերի գրգռիչ գործողութիւններով, որոնք իբր թէ առանց որևէ պատճառի յարձակվում են տեղական իշխանութիւնների ներկայացուցիչների վրա և այդպիսով ստեղծում վտանգաւոր անկարգութիւններ»։

Ո՞ՒՄ ՀԱՄԱՐ Է ԶԱՏԻԿԸ

Ինչպէս Զատիկը բալկանեան քրիստոնեայ ժողովուրդների համար է։ Թօթափվեց թիւրքական 500-ամեայ դաժան լուծը։ Ընկան Եանինան, Ադրիանօպոլիսը, վերջապէս Սկիւտարին, և այլևս գոյութիւն չունի Եւրոպական Թիւրքիան։

Այսուհետև թիւրքական պետութիւնը պարփակվելու է իր սեփականութեան միակ ասիական մասերում, և պարզ է, որ խօսք անգամ չէ կարող լինել որևէ րէվանշի կամ պետական սահմանների ընդարձակման՝ ապագայի վերաբերմամբ։

Թիւրքիայի ամբողջ անցեալը գալիս է կրկին անգամ ևս հաստատելու, որ այդ պետութիւնը վաղուց արդէն պատմականօրէն դատապարտված է եղել մահվան, որից ոչինչ չէր կարող փրկել, ոչ գերմանական ռազմագիտութիւնն ու Գոլց փաշան, ոչ սահմանադրութիւնն ու երիտասարդ թիւրքերը, ոչինչ. որովհետև պատմութիւնը ուսուցանում է, որ երբ մի տէրութեան պետականութեան հիմքը կազմում է կրօնը, նա ապրել երկար և մանաւանդ բարգաւաճել չէ կարող...

Միակ քրիստոնեայ ժողովուրդը, որ մնալու է այսուհետև թիւրքական լծի տակ, անտէր ու անօգնական, դա հայ ժողովուրդն է, որի համար երբէք Զատիկ չէ եղել և ներկայ Զատիկն էլ ոչ մի լաւ բան չէ խոստանում...

Մինչդեռ ներկայ ապրիլ ամսին եւրոպական դիւանագէտները տօնեցին և տօնում են Յիսուսի յարութիւնը, իբրև մարդկութեան և մարդասիրութեան վեհ գաղափարների արտայայտութիւն, միւս կողմից ոտնատակ տալով ամէն տեսակ մարդասիրական սկզբունք և գաղափար՝ ստեղծում են ոչ սիրոյ և քաղաքակրթութեան տեսակէտից, այլ լոկ կոպիտ ոյժի զօրութեամբ նոր մինիատիւր Թիւրքիա՝ Ալբանիա—Եւրոպական Քիւրդստան—ալբանական նահանգներից, որ դեռ Գլադստոնը անուանեց աւազակային որջ քաղաքակիրթ Եւրոպայի մէջ։

Ահա մի դիւանագիտական գործ, որ շատ է սազում Յիսուսի յարութեան մեծ տօնին. ահա ձեզ դիւանագիտական այն քաղաքական ձօն, որ եւրոպական դիւանագէտները շնորհում են մարդկութեան և քաղաքակրթութեան։

Միւս կողմից՝ նոյն դիւանագէտները, օգտվելով Թիւրքիայի օրհասական վիճակից, նրա ասիական սահմանների ապահովութեան և անձեռնմխելիութեան ապահովութեան երաշխաւորութեամբ առեւտուր են անում Թիւրք կառավարութեան հետ այլ և այլ կոնցեսիաներ և արտօնութիւններ ստանալու համար Թիւրքահայ արիւնաքամ եղած հայ ժողովրդի կաշուի վրա։ Եւրոպական քաղաքակիրթ պետութիւնների մարդասէր (sic) դիւանագէտները սպառնում են հակառակ դէպքում բարձրացնել հայկական խնդիրը։ Թիւրքիան տալիս է ամէն ինչ՝ երկաթուղային կոնցեսիաներ Գերմանիային, Պարսից ծոցը և Կովէյտը՝ Անգլիային և այլն և այլն։

Այդ ամէնը նրա համար, որ հայկական խնդիրը վերացվի մէջտեղից։

Ո՞վ է լինելու ասիական Թիւրք պետութեան պաշտպանն ապագայում։ Ի հարկէ, ինչպէս և միշտ, ապագայում էլ լինելու է գերման տարրը ի դէմս սլաւոն տարրի, որ մի փուշ է գերման տարրի՝ Աւստրիայի և Գերմանիայի և միևնոյն ժամանակ Թիւրքիայի համար, որ հանդիսանում է աւանդական հակառակորդ ռուսական տարրի առաջխաղացման։

Իսկ ինչ է անելու Թիւրքիան։ Նա արդէն ծրագրում է հայկական հարցը մեռցնելու և հայ տարրը Թիւրքահայաստանում բնաջինջ անելու համար ստեղծել ինքնավար Քիւրդստան հայաբնակ վայրերում։

Եւ այս կաջողվի նրան շնորհիւ գերման պետութիւնների բարձր հովանաւորութեան։

Այսպիսով ուրեմն ներկայ Զատիկը բերում է մի աւազակաբարոյ, լեռնական խուլամ ժողովրդի՝ Ալբանիային ինքնավարութիւն և հպատակեցնում նրանց ուրիշ ալբան քրիստոնեաներին՝ մալիսօրներին և այլն, իսկ հայ ժողովրդին՝ ինքնավար Քիւրդիստանի հեռանկարը, որ նշանակում է մահ Թիւրքահայերին։

Անշուշտ մեր մարդասէր և քրիստոնեաների մեծ պաշտպան ռուս կառավարութիւնը անուշադիր չի թողնի այն հանգամանքը, որ իր սահմանին կից ստեղծվելու է մի ինքնավար Քիւրդստան։ Չէ՞ որ այդ ինքնավար Քիւրդստանը ապագայում դառնալու է մի նոր Դաղստան ռուսական առաջխաղացման դէմ։

Կալիսա

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

Համբ. Առաքելեան անցեալները «Մշակի» մէջ յիշելով Կովկասի Թուրքերուն օրը օրին աճեցուն առատաձեռնութիւնը և անոնց հետ բաղդատելով հայերուն տուածները՝ իրաւամբ դիտել կուտար, թէ մեր մէջ դեռ ըստ արժանւոյն գնահատուել չեն գիտեր հանրային բազմօգուտ հաստատութիւնքը, որոնց կարգին և Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութիւնը և Հայոց Միացեալ Ընկերութիւնքը։

Անցեալ տարի առիթ ունեցայ «Արօրի» մէջ մանրամասն ցուցադրել Ընդհ. Միութեան ընդարձակ գործունէութիւնը, որ կոչուած է ըլլալ հայ ալիանս-իզրայէլիթը։

Անկէ ի վեր կովկասեան համակիրներու անխոնջ ջանքերուն շնորհիւ և Նորին Կայս. Մեծութեան Կովկասի փոխարքայի բարեացակամ թոյլտուութեամբ արտօնուեցաւ անոր մասնաճիւղներ կազմել, ինչպէս որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին թոյլտուութեամբ կազմուած էր Միացեալին օժանդակ ճիւղ մը, բայց ցաւալի է ըսել, որ գէթ այս անգամ և այս երկու ոչ նուազ կարևոր պարագայից մէջ՝ մեր ռուսահայ եղբայրները պարզ յուսաբեկութիւն մը պատճառեցին մեզ, երբ սակայն անցեալի այնքան պերճախօս օրինակներէն քաջալերուած և վարժուած, պէտք է խոստովանինք, ուրիշ կերպ խորհելու և կարծելու տրամադրուած էինք։

Թիւրքահայ մտաւորական վերածնութեան նուիրուած երկու քոյր Ընկերութիւնները Կ. Պոլսոյ մէջ—Ազգանուէր Հայուհեացը և Միացեալը—պատերազմին հետևանքով ապրող տնտեսական անձկութեան պատճառաւ՝ աւելի քան աննախանձելի կացութեան մը մատնուած են այսօր։ Գաւառացիներու կըրթութեան ծանր և պատասխանատու յանձնառութեան ներքև մտած, անոնք այսօր, երբ ժողովրդական եկամուտից աղբիւրները դադրած և կասած են, դառն ճգնաժամ մը կանցնեն, որ ճգնաժամն իսկ է բնագաւառին հեռաւոր անկեանց մէջ ազգային երկսեռ մանկւոյն կրթական ձեռնարկին։

Ազգը, որ Ընդհ. Միութենէն, Միացեալէն և Հայուհեացէն անհամեմատ նուազ օգտակար ու վստահելի, և մինչև իսկ վնասակար նպատակներու, իր միամիտ սիրտին բովանդակ ազնուութեամբը, միշտ օգնած է, ամօթ պիտի ըլլար որ ան թողուր իր աչքին առաջ հիւծիլ և դադրիլ այն մարմնոց, որոնցմէ դժբաղդաբար շատ չունինք և որ մեր պարապ ու անմէջ հասարակական կեանքին մէջ ժողովուրդի ներքին կենսունակութեան միակ դրական կայծերը կը հանդիսանան։

Բնագաւառը պէտք ունի Միացեալին նըման լուրջ հաստատութեանց. անոնց չգոյութիւնն իր մէջն ու շուրջը տիրող խաւարին յաւերժացումը պիտի նշանակէր։

Իսկ անոնք ալ իրենց ծանր զոհողութեանց ի գին սահմանուած պարտաւորութիւններուն գործադրութեան համար պէտք ունին ժողովուրդին սրտաբուխ և առատ տուրքին։

Մեր մէջ գերազանցապէս երկրին յառաջդիմութեան նուիրուած այդ կարգի գործունէութիւնքը, դժբաղդաբար, կառավարական և կամ այլ հաստատուն եկամուտից զօրավիգը չունին իրենց հետ։ Անոնց բովանդակ ուժը իրենց հաւատքն է, գործին և ազգին մտաւոր արթնումին հաւատքը, և ժողովրդեան ամէն դասակարգին դրական և հնչուն համակրանքը։

Գաղափար մը տալու համար Միացեալ Ընկերութեանց կատարած գործին ընդարձակութեան վրայ, և որպէսզի մեր ռուսահայ եղբայրները իր այդ գործին մէջն իսկ տեսնեն զինք, որուն վրայ կը փափագինք իրենց ուշադրութիւնը հրաւիրել, պիտի բաւականանամ լոկ պատկերացնել հոս Միացեալին Կիլիկիոյ շրջանակին մէջ ունեցած գործունէութիւնը, որուն ներկայացուցիչն ըլլալու պատիւը կը վայելեմ, «Մշակի» ընթերցողներուն թողլով անոր համաձայն հաշուել այդ Ընկերութեանց բովանդակ զոհողութիւնքը Հայաստանի կողմերը։

Ներկայ 1912—13 դպրոցական տարեշըրջանին Միացեալը Կիլիկիոյ մէջ ունի 38 վարժարան, մօտ 3400 երկսեռ աշակերտներով։ Այս դպրոցներէն մէկը երկրորդա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Սիլուէտ)

ՇԱՀՐԻԱՐԻ

—

Հանդէսը փառաւոր ու շքեղ էր։

Փառաբանութիւններին, ներբողներին, դըրուատական ճառերին վերջ չը կար։

Նորակառոյց հոյակապ ապաստարանի օրհնութիւնը և բացումը գրաւել էր հանդէսին քաղաքի ընտիր հասարակութեան խուռն բազմութիւն։

Այստեղ էին առաջնորդը, քաղաքագլուխը, զինուորական և քաղաքացիական բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, տեղական ինտելիգենցիայի և մամուլի ներկայացուցիչներ, բժիշկներ, փաստաբաններ, ինժեներներ, գեղեցիկ սեռի ներկայացուցիչներ։

Ապաստարանի օրհնութիւնից յետոյ, մեծ սրահում տեղի ունեցաւ հանդէս՝ մեծարելու համար իրան, հիմնադրին, որ հռչակվել էր արդէն լրագիրների կողմից մեծ բարեգործ և անզուգական բարերար։

Ամենից առաջ խօսեց ճարտասան առաջնորդը, բնաբան առնելով այն միտքը, թէ արծաթսիրութիւնը, իբրև ագահութիւն, «չար քան զամենայն է», բայց երբ նա դառնում է իբրև աղբիւր բարեգործութեան, նա ամենացանկալին է. իր ունեցածը բաժանել անանկների, կարօտեալների հետ՝ ամենամեծ առաքինութիւնն է. և ահա այդ ամենամեծ առաքինին հանդիսանում է Մատթէոս աղան, որի հալալ արդեամբ կառուցված է այս մեծ և հոյակապ ապաստարանը։ Ապա խօսեց քաղաքագլուխը, հռչակելով իրան՝ Մատթէոս աղային իր հայրենիքի արժանաւոր զաւակ և վեհ քաղաքացի։

Իսկ հանդէսից յետոյ տրված փառաւոր նախաճաշի ժամանակ, երբ հարիւրաւոր հրաւիրեալների շամպայնով լցված բաժակները պսպղում էին, արտասանվեցին ճառեր և առաջարկվեցին բաժակներ՝ միշտ իրա՝ Մատթէոս աղայի բարեգործութիւնների շուրջը։

Շրջապատված այդպիսի մեծարանքով, ամենքի պատկառելի ողջոյնների և շնորհաւորութիւնների մէջ Մատթէոս աղան մեկնեց ապաստարանից և եկաւ իր տունը։

* * *

Հասնելով տուն, Մատթէոս աղան հանեց ֆրակը, ձիւնի պէս սպիտակ շապիկը և փողկապը, հագաւ թերմա շալի խալաթը և նստեց իր սովորական լայն բազկաթոռի մէջ՝ հանգստանալու, պատուիրելով տնեցիներին որ ոչ ոք իրան չանհանգստացնի։ Թէև մի քանի բաժակ շամպայն էր խմել և հանդէսից ու բաժակաճառերից շատ յոգնել, բայց քունը փախել էր աչքերից։ Մի միտք շարունակ տանջում էր նրան. արդեօք, յիրաւի, ինքը բարեգո՞րծ է. արդեօք, յիրաւի, տալով իր ահագին հարստութեան մի ամենաչնչին մասը բարեգործական նպատակի, նա քաւե՞լ է իր մեղքերը և արժանացել ուղղակի դրախտի ճանապարհը բռնելու իր մահից յետոյ, ինչպէս ասում էր առաջնորդը։

Մատթէոս աղան մտածում էր աշխարհի և մարդկանց տարօրինակութիւնների մասին։ Դեռ 3—4 տարի առաջ մարդիկ նրա մասին այլ գաղափար ունէին. Նա շահագործող էր, կեղեքիչ, անմաքուր միջոցով հարստացող, ինքնասէր, անկարեկից, ժլատ և ագահ։ Այսօր նա հռչակվեց առատաձեռն, մեծագործ, բարեգործ, առաքինի։ Եւ ինչ է արել ինքն արժանանալու համար այդ տիտղոսներին. իր միլիօնաւոր հարստութեան մի ամենաչնչին մասը, գուցէ մի հազարերորդ մասը յատկացրել է յօգուտ հասարակութեան և մարդկութեան. իսկ մնացա՞ծը... Մնացածը ինչ է լինելու, երբ հնչի Գաբրիէլ հրեշտակապետի փողը, ինչպէս ասաց եպիսկոպոսը, և կոչէ նրան գնալ դէպի դատն արքայութեան։ Ով գիտէ, իր ժառանգները մի երկու տարում խժռելու, ոչնչացնելու են այդ ահագին հարստութիւնը, այնքան նեղութիւններով, այնքան աններելի և նեբելի միջոցներով ձեռք բերած այդ միլիօնները։

Եւ յանկարծ Մատթէոս աղայի աչքերի առաջ պարզ կերպով պատկերացաւ իր ամբողջ կեանքը. տեսարանները արագաքար յաջորդում էին միմեանց... Ահա 20-ամեայ պատանի, նա գալիս է գիւղից քաղաք և Մելիքենց տանը ծառայ մտնում. այստեղ նա սովում, կոկվում, մի քիչ գրագիտութիւն է սովորում և մի փոքրիկ գումար ևս դիզում։ Ահա նա Բագու քաղաքում իր հայրենակիցներից մէկի՝ Աւագենց Առաքելի հետ ընկեր է դառնում, և մի կտոր հող են ձեռք բերում. բաղդը ժպտում է իրանց. նաւթը սկսում է խփել, հիմնում են գործարան, սկսում են հարստանալ։ Խեղճ Առաքելը տիֆից հիւանդանալով մեռնում է, յանձնելով իր անչափահաս որբերին և կնոջը իր խնամքին։ Ի՞նչ եղան նրանք, կենդանի են թէ մեռած, ճմլվեցին, խեղդվեցին կեանքի յորձանքի մէջ թէ՞ դուրս պրծան — նա չը գիտէ. այլ ևս տեղեկութիւն չունեցաւ և ժամանակ էլ չունեցաւ մտածել նրանց մասին։ Հարստութիւնը օրերով, ժամերով էր աճում. գործարանը մեծացաւ, զարգացաւ. առաջ տասնեակ, ապա հարիւրաւոր, հազարաւոր բանւորներ աշխատում էին գիշեր-ցերեկ։ Ոհ, այդ բանւորները. ինչքան յաճախ բարկացնում էին իրան իրանց գանգատներով, պահանջներով։ Ի հարկէ, նրանց շնորհիւ էր, որ ինքը դիզում էր ոսկիները, բայց հօ չէր կարող այդ ոսկիները բաժանել նրանց. այն ժամանակ ինքն էլ կաղքատանար։ Այժմ նրան այլևս «Մաթոս» չէին կոչում, այլ «Մատթէոս աղա», «Մատֆէյ Իվանիչ»։

Եւ Մատֆէյ Իվանիչի աչքի առջևից անցնում են շարան-շարան, տարիների ընթացքում, նիհարած, հիւանդոտ, նուաղած, հիւծված բանւորներ. ահա Գիքօն, որ հորի մէջ խեղդվեց. ահա Վանին, որի աջ թեւը մեքենան կտրեց։ Բայց ամենից զարհուրելին հրդեհն էր, որին զոհ գնացին տասնեակ բանւորներ։ Էհ, ինչ արած, դա սովորական կեանքն էր. ամէն տեղ, ամէն գործարանում այդպիսի աղէտներ չե՞ն պատահում. մի կերպ դրստում են գործը, մի փոքրիկ գումար տալիս էին վնասվածների, մեռածների ընտանիքներին և գործարանի կեանքը նորից շարունակվում է։ Հօ ինքը բացառութիւն չէր կարող կազմել ամենքից. հօ չէր կարող իր դիզած հարստութիւնը բաժանել բանւորներին։ Նոյնը չարե՞ց Իվան Գավրիլիչը։ Աստուած ողորմի հոգուն. իսկապէս նա՝ Իվան Գավրիլիչը սովորեցրեց նրան դառնալ բարեգործ և հռչակվել։

— Մատֆէյ Իվանիչ, — ասաց նա իրան, — որպէսզի մարդիկ չը հաչեն, որպէսզի չը հայհոյեն, կեղեքիչ, շահագործող չանուանեն, պէտք է մի բան ձգել նրանց բերանը. այն ժամանակ և բարեգործ կը հռչակվես, և գլուխդ ղալմաղալից կազատես։ Եւ, իսկապէս, որքան քիչ պահանջկոտ են մարդիկ և աշխարհը. միլիօններիցս տուի մի 200,000 րուբլի, շինեցի հիւանդանոց և ամէն բան մոռացվեց. հռչակվեցի մեծ բարերար և բարեգործ։

Մատֆէյ Իվանիչը ժպտաց այս մտքի վրա։

Բայց քունը արդէն սկսել էր կոխել, և նա նիրհեց, նիրհեց և տեսաւ մի զարմանալի, օտարոտի երազ։

* * *

Մատֆէյ Իվանիչը դագաղի մէջ է դրված։ Այն սենեակից, ուր այժմ նստած է, դագաղը դուրս են բերում փողոց. դագաղից բռնել են քաղաքի նոյն նշանաւոր և ականաւոր անձինք և իրանց ուսերի վրա են տանում. նոյն եպիսկոպոսը գնում է խաչ և գաւազանով թափօրի առջևից։ Անհամար պսակներ կախված են սգակառքից. ժողովրդի ահագին բազմութիւն հետևում է դագաղին։

Մատֆէյ Իվանիչը եկեղեցու կենտրոնումն է դրված, դագաղի մէջ, երեսը բաց։ Արծաթեայ, ծաղկեայ պսակներով շրջապատված է ինքը. գեղեցիկ և անուշաբոյր ծաղիկներ սփռված են իր վրա. ինքը տեսնում է, զգում է ամէն բան, բայց շարժվել, աղաղակել չէ կարողանում։ Սարսուռը անցնում է մարմնով, մտածելով որ մի քիչ յետոյ կը տանեն իրան և կիջեցնեն սառն գերեզման ու հողով կը ծածկեն։ Պատարագը վերջացաւ. պատարագիչը, որ նոյն եպիսկոպոսն էր, դարձեալ մի գեղեցիկ դամբանական խօսեց, հիւսված ամբողջովին ներբողներից մեծ բարեգործի համար։ Ահա դագաղը դուրս բերին եկեղեցուց և բակում հանգիստ առին։ Բայց այս ի՞նչ է. մի խումբ մարդիկ, ճեղքելով ամբոխը, մօտեցան և բարձրացրին դագաղի վրա մի տարօրինակ պսակ, սև պսակ, որից կաթում էին դագաղի վրա արտասուքների և քրտինքի կաթիլներ։ Այդ կաթիլները, ընկնելով իր մարմնի վրա, իսկոյն կլորիկ ոսկիներ էին դառնում և կոյտ կազմում։ Ոսկեկոյտը շուտով այնքան բարձրացաւ, որ լեռնացաւ, և Մատֆէյ Իվանիչը զգաց, որ մի սոսկալի ծանրութիւն ճնշում է իրան։ Նա բացեց աչքերը, տեսաւ դագաղի կողքին կանգնած ոչ թէ մի փոքր ժամանակ առաջ եղած փառաւոր հասարակութիւնը, այլ հարիւրաւոր, հազարաւոր բանւորների բազմութիւն՝ նիհար, թօքախտաւոր, մաշված, հիւծված, խեղանդամ, հաշմանդամ, տանջված դէմքերով։

Իսկ ոսկի սարեկոյտը բարձրանում և բարձրանում էր արտասուքի և քրտինքի

կան կրթութեան ծրագիրն ունի՝ ի Հաճըն, չորսը բարձրագոյն նախակրթութեան ի Հաճըն, Զէյթուն, Փէսապ և Դէօրթ-Եօլ, ու մնացածները տարրական նախակրթութեան։ Այս վերջիններէն վեցը աղջկանց վարժարան են։

Մխացեալը ոչ միայն տեղական փոքր նպաստներու դէ՛ առանձնած կը մատակարարէ բոլոր այդ վարժարանները, այլ և կը հոգայ անոնց գրական ամէն պէտոյքը։

Գիւղական վարժարաններէն մէկ մասին համար Ընդհ. Միութիւնը կանխորոշ նպաստ մը յատկացուցած է Մխացեալին, բայց մնացած հազարաւոր ոսկիներու հասնող ծախքը կը հոգայ ու կը հայթայթէ Մխացեալը։

Բացի Ընդհ. Միութեան Դէօրթ-Եօլի «Մելքեան» որբանոցը, որուն վարչութիւնն ևս Մխացեալին յանձնած է, Մխացեալը ունի իր ձեռքին տակ ութն դպրոց Հաճընի շրջանակին մէջ, քսան դպրոց Ուլնիոյ շրջանակին մէջ, երկուքը Կարա-Բազար և եօթն դպրոց Փէսապի ու Սուէյդիոյ շրջանակաց մէջ։

Կրթական ձեռնարկներու մէջ Մխացեալը և Ընդհ. Միութիւնը կը գործակցին և կաշխատին միասին, բայց բնական է ենթադրել, որ Ընդհ. Միութիւնը իր աւելի ընդարձակ և բազմակողմանի ծրագրովը կրթական բաժնին մէջ մեծ բան մը չի կրնար դնել և մեծագոյն ծախքը այդ դպրոցներուն՝ կը մնայ Մխացեալին հայթայթել։

Կիլիկիոյ մէջ հայութիւնը աւելի ենթակայ է օտարանալու և խորթանալու։ Ցոհմային զգացումը, հակապատկեր Հայաստանի բնակչութեան, աւելի տեղատու է օտար և հայակուլ ազդեցութեանց, հայ լեզուն շատ տեղեր աղաւաղուած, թիւրքերէնի և արաբերէնի փոխուած և օտար միսիոնարութեանց ազգաքանդ ջանքերը ու լատին այլասերիչներու թունաւոր ծաւալումները արդարև աւելի ուշադրութեան արժանի կընծայեն Ռուբինեաններու ստուար և հզօր գաղթականութեան ներկայ հատուկտոր մնացորդը։

Կրթութեան և լոյսի մօգական ազդեցութիւնն է, որ պիտի կրնայ հզօրապէս և արդիւնաւոր կերպով կասիլ, այս տեղերը, ազգային գոյութեան սպառնացող վտանգներուն դէմ, ու այս կարգի դժուարութեանց դէմ է, որ Մխացեալը կոչուած է կուրծք տալ իր անհաստատ, որքան անբաւական միջոցներով։

Ու Մխացեալին միջոցներուն գլխաւոր և առատ աղբիւրը—ժողովրդեան ուղղակի և անուղղակի տուրքը—ներկայ քաղաքական տագնապներուն պատճառաւ՝ դադրած և նուազած է, չըսելու համար սպառած։

Պէտք է թողուլ ուրեմն որ սպառին նաև Մխացեալը և նման գործունէութիւնքը մեր մէջ։

Եւ որոնց թողուլ ասպարէզը։

Տագնապի և անձկութեան օրերուն է, որ քաղաքակրթութեան խմոր ունեցող, ապրելու սահմանուած կենսական շունչ կրող ազգերը, որոցմէ մէկն ալ՝ հակառակ մեր մեծ թերութեանց՝ մենք կրնանք ըլլալ, երևան կը բերեն իրենց բնածին ինքնապահպանութեան հզօր արտայայտութիւնքը։

Եւ կը սիրենք յուսալ, որ այսօր ապացոյցը պիտի ուզեն ցոյց տալ սահմանէն անդին մեր արինակիցները։ Մխացեալը արժանի է այդ համակրանքին, և անոր՝ ներկայ նեղ օրերու մէջ՝ եղած աջակցութիւնը պարարտ և ընդունակ հողին վստահեցուած սերմը պիտի ըլլայ, որ վաղուայ յուսավառ ապագային տասնապատիկ պիտի պտղաւորէ։

Ան կաշխատի արդէն, թող չասենք, որ ժամանակաւոր նեղութիւններէն աւելի ծանր ժողովուրդին անտարբերութեան ներքև ընկճի, խորտակելով, իր հետ, այնքան յոյսերով շինուած կրթական գեղեցիկ ձեռնարկները։ Ատիկա անարգանք մը պիտի ըլլար հայ անունին։

Կրնա՞նք յուսալ ուրեմն, որ երբ կրթութեան և հայ մտաւոր վերածնութեան նուիրուած այդ մեծ հաստատութեան մէկ պաշտօնեան, հեռաւոր Կիլիկիոյ ափերէն ուղղած մեր այս անձնական կոչը անարձագանգ պիտի չմնայ Կովկասի մերայնոց առատաբուխ զգացմանց մէջ։ Կովկասը, ուր աներկբայ ենք, թէ հարիւրաւոր թիւրքահայեր կան՝ ամենքն ալ ուղղակի թէ անուղղակի օգտուած այդ մաքուր հայ ընկերութեանց ծառայութիւններէն, պիտի չուզե՞ն արդեօք, իւրաքանչիւրը դէթ մէկ-մէկ ուրիշ համակիրներ ևս գտնել հոն, իրենց հիւրընկալ այդ երկրին ամեն ծայրը, ատնցմով Մխացեալին բերելու եղբայրական հասկցուած օգնութեան լումաները, որոնցմով ան կարող ըլլայ յառաջ տանիլ հայ ազգային վստահութեամբ առանձնած այն վեհ միսիան, երկրին հեռաւոր և լքուած ամեն անկեանց մէջ, առանց որուն անոնք դատապարտուած պիտի ըլլան կորսուելու հայութեան համար...

Կրնա՞նք յուսալ, թէ «Մշակի» հեղինակաւոր էջերէն այս կոչը՝ զօրացած երկրին կրթական ռուսահայ բարեկամներուն համակիր շունչովը՝ «ձայն բարբառոյ յանապատի» չպիտի մնայ։

Միք. Նաթանեան

Մերսին

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Տեղական լրագիրները, մանաւանդ «Закавказье» թերթը, մի քանի անճիշդ տեղեկութիւններ հաղորդված լինելով հայկական գրերի գիւտի 1500-ամեակի և տպագրութեան 400-ամեակի միացեալ յօբելեանի մասին, հարկաւոր ենք համարում հաղորդել հետևեալ ճիշդ տեղեկութիւնները։

Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսում անցեալ տարի Հայոց Հրատ. Ընկերութեան նախաձեռնութեամբ կազմվեց հայկական տպագրութեան 400-ամեակի յօբելեանը տօնելու համար մի յանձնաժողով, նախագահութեամբ Լէօի և բժ. Ա. Զարգարեանի։ Երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հրատարակեց մի ծրագիր, որով առաջարկվում էր տօնել ոչ միայն տպագրութեան 400-ամեակը, այլ և հայ գրերի գիւտի 1500-ամեակը և այդ միացեալ յօբելեանը իբրև համազգային տօնել Էջմիածնում հոկտ. 13-ին, Թարգմանչաց յիշատակութեան օրը, Թիֆլիսի յանձնաժողովը որոշեց տօնել տպագրութեան 400-ամեակը Թիֆլիսում, նոյեմբ. 26-ին, և հիմնել «գրական ֆօնդ»։ Ահա այդ միջոցին, հոկտեմբերի սկիզբները, Թիֆլիսի հայ հասարակութեան զանազան խմբերի ներկայացուցիչներից կայացաւ մի մեծ ժողով, որ ընտրեց մի նոր յօբելեանական մասնաժողով, բաղկացած 40 հոգուց, և ընդունեց գործունէութեան ծրագիր Էջմիածնի յայտարարած ծրագիրը։ Իսկ այդ ծրագրով, ինչպէս յայտնի է, համազգային միացեալ յօբելեանը պէտք է կատարվէր երկու անգամ, առաջին անգամ 1912 թ. հոկտ. 13-ին, իբրև նախատօնակ, իսկ երկրորդ անգամ, այս 1913 թ. հոկտ. 12-ին, իբրև փակումն յօբելեանական հանդէսների, որոնք պէտք է տեղի ունենային մի ամբողջ տարվայ ընթացքում, իսկ իբրև յաւերժացման ակտ, պէտք է հիմնվի «դպրոցական ֆօնդ»։ Այդ ծրագրի առաջին մասը ճշդութեամբ կատարվեց, այն է յօբելեանի նախատօնակը կատարվեց Էջմիածնում մեծ շուքով և հանդէսով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի նախագահութեամբ, մասնակցութեամբ զանազան պատգամաւորների՝ Ռուսաստանից, Թիւրքիայից, Եգիպտոսից և այլն. կատարվեցին դպրոցական և այլ հանդէսներ զանազան քաղաքներում և երկիրներում. ձեռք բերվեց դպրոցական ֆօնդի համար հանգանակութեան իրաւունք ամբողջ Ռուսաստանի հայերի մէջ և այլն։ Մնում է ուրեմն իրագործել դպրոցական ֆօնդի որոշումը և պատրաստութիւններ տեսնել հոկտ. 12-ի մեծ տօնախմբութեան համար։ Եւ ահա երբ այդ նպատակին ձեռնարկեց Թիֆլիսի վերջին մասնաժողովը, որ գործում է նախագահութեամբ Հ. Առաքելեանի և որն ընդունել է Էջմիածնի ծրագիրը, Մեսրոպ եպիսկոպոսի կողմից առաջարկ եղաւ միանալ և միասին գործել։ Թիֆլիսի մասնաժողովը, գումարելով նիստ, որոշեց ընդունել այդ գեղեցիկ առաջարկը, պայմանով՝ որ Լէօի և Զարգարեանի նախագահութեամբ գործող մասնաժողովը ընդունէ նոյնպէս Էջմիածնի յայտարարած ծրագիրը, իբրև միութեան conditio sine qua non. Եւ ահա առաջիկայ երեքշաբթի կամ չորեքշաբթի առաջնորդարանում կայանալու է երկու մարմինների ժողովը Մեսրոպ եպիսկոպոսի նախագահութեամբ. այդ ժողովը կընտրէ մի գործադիր մարմին, բաղկացած երկու մարմինների առաջարկած անդամներից, հաւասար թւով, և այդ գործադիր մարմինը կը սկսէ գործել։ Յոյս կայ, որ միութիւնը կայանայ յիշեալ հիմունքով։

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Ղարաբաղի թեմի կառավարիչ Զաւէն վարդապետը ներկայումս Թիֆլիսումն է գտնվում։ Նա եկել է Ղարաբաղի թեմական դպրոցի 75-ամեայ յօբելեանի և այդ դպրոցի ապահովութեան խնդիրների մասին հոգ տանելու։ Բացի կենտրոնական յօբելեանական յանձնաժողովից, որ կազմված է Շուշում, յանձնաժողովներ կազմված են նաև Թիֆլիսում և Բագուում։ Թիֆլիսի յանձնաժողովի անդամներն են շուշեցիներ Դաւիթ Աւան-Իւզբաշեան, Մարկոս Դոլուխանեան, Միքայէլ Արամեանց, Սարգիս Կաֆեան, Մ. Իւզբաշեան, Յովսէփ Խունունց, Հ. Առաքելեան, Տ. Նազարեան և Ա. Բաբախանեան։

Այդ յանձնաժողովը նիստ գումարեց առաջնորդարանում մասնակցութեամբ Մեսրոպ եպիսկոպոսի և Զաւէն վարդապետի։ Շուտով Թիֆլիս կը գայ և մօսկվաբնակ շուշեցի Բագդասար Արզումանեանցը, որ խոստացել է իր ծախքով կառուցանել թեմական դպրոցը։ Յոյս կայ, որ կարելի լինի նրա հետ համաձայնութեան գալ։ Շուշու կենտրոնական Յօբել. Յանձնաժողովը և դպրոցի հոգաբարձութիւնը նշանակել է մի առանձին պատգամաւորութիւն, բաղկացած թեմի կառավարիչ Զաւէն վարդապետից, Հ. Առաքելեանից, Տ. Նազարեանից և Մովսէս Իւզբաշեանից՝ գնալու Էջմիածին և ներկայանալու Վեհ. Կաթողիկոսին ու խնդրելու կարգադրութիւն մի քանի հարցերի լուծման համար։

ՈՐՈՇՈՒՄՆ ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՂՆԵՐԻ ՍԻՆԴԻԿԱՏԻ ՄԱՍԻՆ

Այն սոսկալի գները, որ վերջին ժամանակները սահմանվեցին նաւթի վրա—մի հանգամանք, որ առաջ բերեց և մեծ ամբոխած նաւթարդիւնաբերական զանազան ընկերութիւնների ակցիաների—այն հետևանքն ունեցաւ, որ մի քանի խոշոր ֆիրմաներ արուեստական կերպով բարձրացրին իրանց ակցիաների գները և ահագին միլիոններ աշխատեցին, մինչ նաւթ սպառող ժողովուրդը չարաչար տուժեց, որովհետև նաւթի պէս մի կենսական պիտոյքի գինը սաստիկ բարձրացաւ։ Պարզ է, որ այդ երևոյթը առաջ եկաւ նրանից, որ նաւթարդիւնաբերական խոշոր ֆիրմաները իրար հետ համաձայնութիւն կայացրին կամ կազմակերպեցին սինդիկատ, թէև գուցէ ոչ պաշտօնապէս և ակնյայտնի։

Եւ սպառող ժողովուրդը, մամուլը բարձրացրեց իր ձայնը և պահանջեց, որ կառավարութիւնը կամ օրէնքը վերջ դնի այդ երևոյթին։ Այդ առիթով հարցապնդումն եղաւ Պետական Դումայում։ Դժբաղդաբար, հարցապնդման հեղինակները հանդիսացան աջակողմեանները, որոնք կառավարութեան դէմ դուրս եկան բոլորովին կողմնակի շարժառիթներից դրդված և այդ պատճառով խնդիրը քննելիս ձախակողմեան կուսակցութիւնները մի տեսակ կրաւորական դիրք բռնեցին, մինչ հարցը, ժողովրդի բարեկեցութեան տեսակէտից, շատ կարևոր էր։ Առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրը իր տուած բացատրութիւնների մէջ աշխատեց բացասել սինդիկատի գոյութիւնը, բայց Դուման չը գոհացաւ այդ բացատրութիւններով և ձայների ահագին մեծամասնութեամբ, ընդդէմ սօցիալ-դեմօկրատների ձայների, ընդունեց աջակողմեանների առաջարկած հետևեալ բանաձևը.

«Լսելով առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրի բացատրութիւնները, ճանաչելով այդ բացատրութիւնները անգոհացուցիչ և արտայայտելով ափսոսանք, որ կառավարութիւնը մինչև այսօր հարկաւոր միջոցները ձեռք չառաւ՝ իջեցնելու վառելանիւթի գները, Դուման գտնում է անհրաժեշտ 1) քննել նաւթային սինդիկատի, ինչպէս և սինդիկատի գործունէութեան մասնակից անձանց և հաստատութիւնների գործունէութիւնը, դատաստանական ճանապարհով. 2) աւելացնել մշակման մատչելի արքունական նաւթաբեր հողերի տարածութիւնը. 3) աւելացնել արքունական նաւթաբեր հողերի յետախուզութիւնը, սատացումը և վերամշակումը. 4) թոյլ տալ օտարերկրեայ նաւթի և կէրօսինի անմաքս ներմուծումը. 5) դադարեցնել նաւթի և կէրօսինի արտահանման պրէմիաները, որոնք տրվում են անդրկովկասեան երկաթուղով արտօնեալ տարիֆի ձևով։

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԶԲԱՂՈՒՄ

I

Սովորաբար, երբ աշխատաւորը կանգնեցնում է իր ամէնօրեայ զբաղման անիւը և մեծ տօների առիթով թողնում է գործը, նա քաշվում է իր ընտանիքի և մտերիմների նեղ շրջանը։ Տօները այդպիսով ընդունվում են որպէս անհատական հանգստի միջոցներ, անձնական բարեկեցիկ վիճակի համար սահմանված։

Սխալ է ընդհանրացած այս կարծիքը։

Տօների սկզբնական նշանակութիւնը եթէ քննութեան ենթարկենք, այլ եզրակացութեան կը գանք։ Սօցիալական կեանքը իր կազմակերպութեան ուժեղացման համար ունի մի շարք միջոցներ, որոնք նպատակ ունեն՝ հասարակական կեանքը ապահովել քայքայումից և նպաստել նրա յարատևութեանը։ Տօներն էլ սօցիալական կեանքի արգասիքներն են և նպատակ ունեն այդ կեանքի գոյութիւնը ապահովել։

Հին եգիպտացիների Նեղոսի տօնը, մահմեդականների շախսէյ-վախսէյը, մեր Ծնունդը և Զատիկը և ուրիշ շատ տօներ՝ ծագել են հասարակական երևոյթը կամ նրա յիշատակը յարգած լինելու, այսինքն ցանկանալու, որ այդ երևոյթը կամ նրա յիշատակը լինի միացնողը հասարակական խաւերի։

Զատիկը Քրիստոսի չարչարանքի և յարութեան յիշատակն է. նրա անունով միացել են հասարակական բազմազան տարրեր, ընարելով Քրիստոսի պաշտամունքը որպէս բոլոր մանուկների համար պարտաւորեցուցիչ և ընդհանուր։ Որոշված կարգով բոլոր քրիստոնեաները ընդհատում են իրանց ընթացիկ գործերը, նայում են անցածին և վերյիշում Քրիստոսի աւանդը։ Տօներին բոլոր մարդիկ զբաղված պէտք է լինեն հասարակական խնդիրներով, ի նկատի պէտք է առնեն անցածը ու որոնումների ուղին աչքից բաց չը թողնեն։ Զատկին Քրիստոսի կեանքի մասին խորհրդածելուց յետոյ, դրան յարակից հարցերը պէտք է յարուցվեն և ընդհանուրի զբաղումի առարկան լինեն։

II

Տասնեակ դարերի ընթացքում Քրիստոսի անձնուրացութիւնը պատճառ է եղել անթիւ պայքարների և անյագուրդ պաշտամունքի։ Նազովրեցի հանճարը իր տաղանդաւոր ձկնորս աշակերտների հետ կարողացաւ հին աշխարհը տակն ու վրա անել և հեթանոսական կենցաղը վերջացնել, առաջ մղելով գաղափարականի, հոգու նախապատւութիւնը, հանդերձեալ կեանքի և երկնքի արքայութեան գոյութեան փաստաբանումը։ Տիրող դրկանքներից տանջված մարմինը սկսեցին տրորել՝ հոգու թռիչքը և մաքի խոյանքը ուժեղացնելու, հրաժարվեցին աշխարհիկ ցանկութիւններից, մարեցին բնազդները՝ հոգու ունակութիւնները ծաղկեցնելու։ Մարդկութեան մի մասը ընդունեց քրիստոնէութիւնը, շլացած նրա խոստումներից և յագնած՝ աշխարհից. ընդունեց և իր բնորոշ կնիքը դրեց ընդունածի վրա. աղքատների, հեղերի, թոյլերի, արտասվողների և հոգու կրօնը դարձրեց հարուստների, ուժեղների, աշխարհի կրօնը, որ պետական դաւանութիւն ստացաւ և իր էութիւնը փոխեց, պահպանելով միայն արտաքինը։ Եւ այժմ մենք այս Զատկին յիշում ենք հինը... Բայց թողնենք աստուածաբանականը և մօտենանք մեր իրականութեան, հայ կեանքին, տեսնենք ինչ է ասում նա մեզ, և որոնք են այն խնդիրները, որոնց մասին պէտք է մտածել այս տօներին։

III

Ընթերցողը անշուշտ գիտէ, որ բալկանեան պատերազմը վերջանալու վրա է։ Ութ ամիս յամառօրէն դիմադրելուց յետոյ Թիւրքիան համարեա թէ զրկվեց եւրօպական իր հողերից. ո՞վ գիտէ, գուցէ պետութիւնների առաջիկայ վեհաժողովը այնպէս կանէ, որ մի քանի կտոր էլի կը մնայ օսմանցիների ձեռքը։ Մեզ համար ամենից կարևորը այն չէ, ինչ որ եղել է, այլ այն, ինչ որ լինելու է։ Բալկաններում օսմանցիք պարտվեցին, այդ անցաւ, բայց այս գարնանից, կամ մի քիչ ուշ, գալող աշնանից, սկսվելու է մի նոր փոթորիկ, և այդ վերաբերվելու է Փոքր-Ասիային։ Գալիքն է, որ պէտք է մտածումի ու զբաղումի առարկայ լինի այս տօներին. հինը չը կրկնենք, այն անօգուտ է յիշելը. պէտք է պատրաստվել նոյն դէպքերի համար. դրանք են, որ ամենից շատ

կաթիլներից և ճնշում, սոսկալի ճնշում Մատֆէյ Իվանիչին։

Մատֆէյ Իվանիչը այլ ևս չը կարողացաւ դիմանալ. լեզուի և զգայարանների կապանքը արձակվեցին, և նա ճչաց՝ «օգնութի՜ւն»։

Այդ ճչից զարթնեց Մատֆէյ Իվանիչը։

Քրտինքը կոխել էր ճակատը և ամբողջ մարմինը։ Սկզբում ուրախացաւ, որ տեսածը թէև ահռելի, բայց երազ էր, սակայն դարձեալ սարսռեց։ Ճչի վրա վազած տնեցիների հարցմունքին նա ասաց, թէ, ինչպէս երևում է, մրսել է և տենդ ունի, ուստի կը գնայ պառկելու։

* * *

Կայծակի արագութեամբ լուր տարածվեց քաղաքում, թէ Մատֆէյ Իվանիչը ծանր հիւանդ է։ Առաւօտից մինչև երեկոյ այցելուները գալիս էին և տեղեկանում հիւանդութեան ընթացքի մասին, թողնելով իրանց այցետոմսերը։ Բժիշկները գլուխները թափ էին տալիս, ասելով թէ նա կրել է հոգեկան մի ցնցումն, անհասկանալի իրանց համար։ Մի միտք շարունակ տանջում է հիւանդին. յաճախ նա զառանցում է, և զառանցանքի մէջ «սարը, սարը, ոսկին... ճնշում է... ինձ», կցկտուր խօսքեր արտասանում։ Ելքը կասկածելի է, պէտք է սպասել կրիզիսին։

Եւ ամենքը անհամբեր սպասում էին։

Աւագ շաբթի վերջին օրերն էին։

Զատկական տօների պատճառով կեանքը եռում էր քաղաքում, փողոցներում մեծ, աղմուկ և մեծ շարժումն էր տիրում. ամենքը զբաղված էին զատկական պատրաստութիւններով։ Հնչում էին եկեղեցիների զանգակները. ընդհանուր ուրախութեանը ձայնակցում էր գարնանային եղանակը, որ նոր կեանք էր աւետում։

Աւագ ուրբաթ օրը լուր տարածվեց, որ հիւանդութեան ճգնաժամը անցել է։ Մատֆէյ Իվանիչը ուշքի գալով, զգաստանալով պահանջել է կանչել իր մօտ իր խուցը՝ խոստովանահօրը և նոտարին։ Կատարելով իր կտակը և կնքած յանձնելով նոտարին, պատուիրել է բանալ իր մահից յետոյ և հրատարակել, արտասանելով այս խօսքերը.

— Այսօր Քրիստոսի թաղումն է. ես ևս մեռած և թաղված էի։ Վաղը Քրիստոսը յարութիւն է առնում, ես ևս յարութիւն եմ առնելու։ Վաղը երեկոյեան ես ամենքին կասեմ՝ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»։ Իսկ Զատկի օրը դուք կասէք «Մատթէոսը մահվամբ զմահ կոխեաց և յարութիւն առաւ»։

Խոստովանահայրը, որ միայն ստորագրել էր կտակը առանց կարդալու, կարծեց, թէ Մատֆէյ Իվանիչը դարձեալ զառանցանքի մէջ է, բայց նոտարը, որ լսել էր այդ խօսքերի իմաստը, լռելեայն հեռացաւ, մրմնջալով.

— Ուրեմն աշխարհի մէջ դեռ կան արդարներ և առաքինիներ։

Զատկի օրը երեկոյեան դէմ Մատֆէյ Իվանիչը աւանդեց հոգին անդորրութեան և խաղաղութեան մէջ։ Երկրորդ օրը նոտարը բացեց կտակը. ահա ինչ էր գրված.

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց։

«Յարուցեալ Քրիստոսը կանչում է ինձ իր մօտ. ես ևս թօթափելով ոսկերիցս մահվան փոշին՝ գնում եմ յարութիւն առնելու յաւիտենականութեան մէջ։ Եւ որպէսզի աշխարհի հողը չը ճնշէ մարմինս և կարողանամ թեթևաբար յառնել և սլանալ, ահա իմ կտակը, որ խնդրում եմ սրբութեամբ կատարել. Թողնելով իմ ժառանգներիս իմ միլիոնաւոր կարողութեան մի տասներորդ մասը, մնացած ինն տասներորդը կտակում եմ վերադարձնել այն բանւորներին—որոնց ճակատի դառն քրտինքով և աչքերի արտասուքով դիզեցի ամբողջ հարստութիւնս,—կառուցանելով նրանց համար ապաստարաններ, անկելանոցներ, հիւանդանոցներ, աշխատանքի տներ և դպրոցներ»։

Թաղման ժամանակ միայն մի դամբանական արտասանվեց, և այդ դամբանականը բաղկացած էր երեք խօսքից,

«Թող հողը թեթև լինի քեզ, յարուցեալ Մատթէոս»։

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց,—կրկնեցին բոլոր յուղարկաւորները։

Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, կրկնում ենք և մենք։

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆԸ

Մուրացկան մը բոլոր անցորդներէն ողորմութիւն կուզէր և ամեն դուռ կը զարնէր։

Կը քալէր գլուխը բաց, ոտքը բոպիկ, ցնցոտիներով ծածկուած։ Դեռ երիտասարդ, այլ շատ դժգոյն և շատ նիհար, կը քաշքշէր ոտքերը մեծ դժուարութեամբ։

Այրերը իրեն կողորմէին այն սիրուն կիներուն առջև միայն, որոնց շնորհներուն կուզէին արժանանալ, կամ այնպիսի մարդերու առջև, զորոնք կուզէին շլացնել իրենց առատաձեռնութեամբ։

Կիները իրեն կողորմէին այն այրերուն առջև միայն, որոնց սիրտը կուզէին գրաւել, կամ իրենց այն մրցակցուհիներուն առջև, զորոնք կուզէին նսեմացնել իրենց գերազանցութեամբ։

Երբ առանձին ըլլային, միևնոյն այրերը մօտալուտ երևոյթ մը կանէին՝ խեղճը նշմարած չըլլալու համար, և միևնոյն կիները փողոցին անդին կողմ կը դարձնէին իրենց գլուխը՝ անտեսանելի բան մը փնտռելու համար։

Հարուստները բարձրաձայն կը կանչէին մուրացկանը, երբ հրապարակին վրայ պատահէին իրեն։ Մեծ աղմուկով կը հագուէին կամ կը փնտռէին, իրենց գրպանէն դանդաղօրէն դուրս կը հանէին իրենց պարարտ քսակը և մուրացկանին ափին մէջ կը ձգէին իրենց լուման։ Այլ, երբ ամայի փողոցի մը մէջ պատահէին իրեն, շան պէս կը վանէին, գոչելով. «Կորի՛ր, թշուառական։ Մարդումէ չե՞ս ամչնար այսպէս մուրալով։ Դու ալ մեզ պէս աշխատէ և ապրուստդ ճարէ»։

Կրօնաւորները կանգ կառնէին մուրացկանին առջև, ամեն անգամ որ կառուղիի մը մէջ պատահէին իրեն։ Իրենց քիթը կը խնջէին երկարօրէն, որպէս զի ունկնդիրները ժամանակ ունենային հաւաքուելու, և, իրենց գրպանէն հանդիսաւորապէս դուրս հանելով իրենց քսակը, մուրացկանին ափին մէջ կը սահեցնէին փոքրիկ դրամ մը։ Այլ, երբ քիչ անցուդարձ ունեցող փողոցի մը մէջ պատահէին իրեն, կերադէին իրենց քայլերը, աղաղակելով. «Կորի՛ր, անիծեալ։ Աստուծմէ չե՞ս վախնար այսպէս մուրալով։ Դու ալ աշխատէ ամենուն պէս և ապրուստդ ճարէ»։

Մանուկները միայն կը գթային մուրացկանին վրայ և բան մը կուտային իրեն, առանց ցուցամոլութեան։ Եւ մուրացկանը կօրհնէր զանոնք, մրմնջալով. «Թո՛յլ տուէք այդ մանուկներուն, և մի արգիլէք որ ինձ գան, զի երկնքի արքայութիւնը այդպիսիներունն է»։

* * *

Մուրացկանը օր մը մենաւոր տան մը դուռը զարկաւ։

Տան տիրուհին—դեռահաս և գեղանի կին մը—դուռը բացաւ։

Մուրացկանը ներս մտաւ, բարև տուաւ, կնոջը և գետինը նստաւ, ուժասպառ։

— Պէտք ունի՞ս բանի մը,—հարցուց բարեխօս կինը։

— Ծարաւ եմ։

Կինը սոթտեց թևերը, պաղ ջուր քաշեց հորէն և մուրացկանին տուաւ սափորը։

Մուրացկանը սափորին կպցուց շուրթերը և խմեց երկար և առատ։

Երբ խմեց վերջացուց, կինոջը յանձնեց սափորը և շնորհակալ եղաւ։ Այլ դուրս չելաւ տունէն։

— Ուրիշ բանի մըն ալ պէտք ունի՞ս,—հարցուց կինը։

— Անօթի եմ։

Կինը հաց և թուզ բերաւ իրեն։

Մուրացկանը կերաւ ախորժով և շնորհակալ եղաւ։ Այլ դուրս չելաւ տունէն։

— Ուրիշ բանի պէտք ունի՞ս,—հարցուց բարեխօս կինը։

— Կեանքիս մէջ կին մը չեմ համբուրած դեռ։ Համբոյր մը ողորմէ ինձ։

Կինը առանձին էր, ամուսինը շուկայ գացած ըլլալով։ Միշտ հաւատարիմ եղած էր իրեն, և ոչ մէկ օտարի ներած էր իր անձին մօտենալ։ Այլ գթաց խեղճ մուրացկանին վրայ և անոր երկնցուց իր այտը, ամօթխածութենէն կարմրած։

Մուրացկանը, շուրթերուն ծայրովն իսկ չդպչելով անոր, այլ այնքան մօտենալով այտին, որ կարծես հպած ըլլար, փսփսաց մեղմաձայն.

— Կին դու, այս գթութեան գործդ երկնքի արքայութեան դուռները կը բանայ քու առջև։

Ըսաւ և լուսապայծառ ամպի մը մէջ աներևութացաւ։

Քրիստոսն էր։

Փրկիչը, ողորմելի ցնցոտիներու տակ ծածկուած, աշխարհի վրայ շրջելու եկած էր, համրելու համար ճշմարիտ քրիստոնեաները։

Մինաս Ջերազ

վերաբերվելու են մեզ և մեզնից են ստանալու իրանց այս կամ այն ընթացքը։

Երկրից եկող նոր գաղթականները տխուր խոհեր պէտք է առաջացնեն մեր ուղեղներում. ինչու են դատարկում երկիրը. ով պէտք է պաշտպան կանգնի թոյլերին գրոհի ժամին։

Երկրի կուլտուրական դրութիւնը, 94% անգրագէտները շատ խնդիրներ են առաջադրում. պահանջում են մանր, մեղուաջան աշխատանք. զարգացման տարբեր մակարդակների վրա գտնվելը ստիպելու է բոլորին մի ընդհանուր յայտարարի բերել և այդպէս դիմել դէպի լուսաւոր ապագան։

Շնորհաւորենք միմեանց Զատիկը և այս տօներին մտածենք այս խնդիրների մասին, չը վլանանք գործնական քայլերից, և այդպէս սպասենք, մինչև դէպքերի մի նոր պայթիւն կը գայ պսակելու կամ թաղելու մեր երազները,—մինչև որ ուղեղների հասունութիւնը կը հալէ 94% անգրագիտութիւնը, մինչև որ գաղթականութեան ծանր սուրը կախված չի լինի մեր բազմաչարչար հայրենիքի սրտին...

Գ. Տէր-Ռուբինեան

ԴԵՌ ՔԱՐ ՍՐՏԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄՆ ԵՆՔ ԱՊՐՈՒՄ

Շատ յաճախ, սովորաբար մանաւանդ վաղ առաւօտեան, մուրացկաններ են գալիս մեր բակը։

Մի օր մեր խոհանոցում լուացվում էի. մեր տան գէր ու սիրուն կատուն էլ խոհանոցի շեմքին նստած՝ սպասում էր մեր ծառային, որը մեր պատուէրի համաձայն միշտ էլ նրա համար լեարդ էր բերում։

Մտաւ եկաւ. կատուն ստացաւ իր նախաճաշիկը և սկսեց վայելել։ Հէնց այդ միջոցին մի սովորական անկար մուրացկան, միջին տարիքի մի կին, մտաւ մեր բակը ողորմութիւն խնդրելու։ Սա ինձ չէր նկատել, սակայն շեմքին տեսնելով մեր կատուին իր բաժինը ուտելիս՝ մի թունդ ախ, ծանր և խոր հոգոց հանեց գլուխը շարժելով ու ասաց. «Կատուներն էլ մեզանից բաղդաւոր են եղել»։

Ես նրան յայտնվել չը կարողացայ. մեր երեխան ներսից նրան բաժին բերելով՝ ճանապարհ դրեց։

Շատ տխուր մտքեր, շատ խոր տպաւորութիւն և ցնցող զգացմունքներ առաջ բերեց իմ մէջ այդ երեւոյթն ու յիշեցրեց ինձ Փրկչի հետեւեալ խօսքերը. «Աղուէսուց որջք գոն, իսկ որդւոյ մարդոյ ո՛չ գոյ տեղի իջևանի»։

Մուրացկանը կենդանուն նախանձելով՝ իր հառաչանքներով անիծում էր իր սև օրը և բողոքում բաղդաւորներին իր նմանների վիճակի մասին։ Այդ նախանձը և այդ վըշտալից հառաչանքը մի ծանր անարգանք, մի կծու բողոք էր գիտակից հասարակութեան հասցէին, այն հասարակութեան, որ առանձին խնամքով անասուններին պահում-կերակրում է, իսկ իր վիճակակիցներին, իր անկեալ քոյրերին ու եղբայրներին անուշադիր թողնում, արհամարհանքի արժանացնում։

Ամեն րոպէ հանդիպում ենք այդպիսի անթիւ մուրացկանների, որոնց ճակատագիրը խմբերով փողոց է շպրտել մուրացկանօրէն իրանց օրապահիկը ճարելու համար։

Երեւոյթը, ի հարկէ, սովորական է դարձել մեզ համար, ուստի և մենք նման պրօֆէսիայի տէր մարդկանց դրութեան մէջ խորը թափանցելու նըրբազգացութիւնը չենք ունենում, երբ այդ մանաւանդ կապ է ունենում որոշ զոհողութիւնների հետ, երբ մեր ստամոքսային պահանջները մանաւանդ առատօրէն բաւարարված ենք տեսնում միշտ։

Երբ առիթ է ներկայացել ինձ երբեմն կարճ ժամանակով սրան-նրան դիմելու՝ թէկուզ և շատ աննշան գումարի ձեռաց փող խնդրելու նպատակով, ես ժամերով չեմ վստահացել այդ քայլն անել. աւելին կասեմ. նոյնիսկ իմ ստանալիքս պահանջելու քաջութիւնը չեմ ունեցել. ուստի և երևակայում եմ, թէ որքան ծանր և որքան անտանելի պէտք է լինի մուրացիկի համար, երբ հարկից ստիպված հարկադրված է լինում սրան-նրան ձեռք պարզել։ Եւ մեզանից շատերը բացի այն, որ զլանում ենք մեր կօպէկն ու ուրքը, դեռ մեր կոպիտ և քար վերաբերմունքով վիրաւորանք էլ ենք հասցնում նրանց։

Այո՛, ասացի, թէ ո՛ր կողմն էլ նայէք, դուք կը հանդիպէք մուրացիկների խմբերի, որոնք իրանց խղճուկ ալրուստով իսկապէս նախատինք ու անարգանք լինելով քաղաքակրթվածներիս հասցէին՝ ապացուցանում են, որ մի անքաղաքակիրթ և անկուլտուր հասարակութեան արժանի սեփականութիւնն են կազմում նրանք։

Ես չը գիտեմ, թէ այդ մուրացիկները որևէ գլուխ դնելու տեղ ունե՞ն կամ ո՞ւր են պատսպարվում նրանք. սակայն տարին մի քանի անգամ վիճակվում է ինձ մուրացիկներից մի ստոր բարձր ալրուստ ունեցողների տները մտնել ու ծանօթանալ նրանց նիստ ու կացի և բնակարանների հետ. սակայն բնակարաններ, որոնց չը գիտեմ ի՞նչ անուն կարելի է տալ։

Մարդկանց կենցաղի բազմապիսութիւնն ընդհանրապէս ինձ շատ է զարմացրել ու շատ է զբաղեցրել։ Նոյն հարևանութեան մէջ յաճախ տեսնում ենք իրարից շատ տարբեր երեւոյթներ, ալրուստի երկու ծայրայեղութիւններ։

Միլիօնատէրը արբեցած իր ոսկու պարկերով, իր բոլէական բաւականութեան կամ թէ այլոց սքանչացնելու համար աջ ու ձախ խրախճանքներ է կատարում՝ առանց հաշւի առնելու նրանց կարեւորութիւնն ու նպատակայարմարութիւնը. իսկ նրա կողքին իր հարևանը մութ, թաց, խոնաւ, բորբոսնած ու վերևից կաթկթող գետնափոր որջիկում ծայրայեղ չքաւորութեան մէջ իր սև օրն է սգում։ Մտածում ես, թէ արդեօք սա կեանքի ծաղր չէ՞։

Այստեղ ես կը կամենայի մի հարց տալ հրապարակով քաղաքիս խնամատարներին, թէ Թիֆլիս քաղաքը կամ սրա ղեկավարները կարո՞ղ են պարծենալ ու ասել, որ իբրև կուլտուրական ժողովրդի ներկայացուցիչներ՝ նրանք քաղաքի և կամ ժողովրդի ամենաանհրաժեշտ կարիքների մասին են մտածում։ Եթէ նրանց պատասխանը դրական լինի, ես կը պատասխանեմ այս դէպքում, որ շատ սխալվում են մեր պարոնները։

Մուրացկանները, չքաւորներն ու աղքատները, կրկնում եմ, ուղղակի մեզ համար, այո՛, նախատինքներ և ամօթանքներ են. այդ պատճառով էլ ես, օրինակի համար, աւելի կը գերադասէի շատ ու շատ կուլտուրական ձեռնարկութիւններից առաջնակարգ տեղ տալ հասարակական անկելանոցներին, աղքատանոցներին, հանրակացարաններին ու էժանագին բնակարաններին։ Սրանք որքան դժուար իրագործելի, սակայն նոյնքան աւելի այժմէութիւն և կարևորութիւն ներկայացնող գործոններ են, քան մեր ուրիշ հասարակական ձեռնարկութիւնները, աչքի առաջ ունենալով մեր չքաւորների անտանելի դրութիւնն ու նրանց առողջապահական խախուտ վիճակը, որոնք մի-մի սպառնալիքներ են նաև մեր վայելուչ, բարեկեցիկ և կամ փարթամ կենցաղի նկատմամբ։

Բնակարանների գները օր ըստ օրէ հրէշային և առասպելական են դառնում և զրկում մարդավայել կացարանից ո՛չ միայն չքաւոր, այլ թէկուզ հէնց միջին դասակարգին։ Տնատէրերը վերին աստիճանի սանձարձակ են դարձել։ Նրանց հետ խօսել, նրանց մի բան խնդրել և մի բան առաջարկել՝ անկարելի է դարձել. ապա ուրեմն էլ ինչպէս որջերի գերի և զոհ չը դառնան մեր մուրացիկները, չքաւորները և աղքատները։

Սրանք առաջին կարգի խնդիրներ են, որոնց մասին ամենից առաջ քաղաքի առաջնորդները պարտաւոր են մտածել ու հոգ տանել նրանց իրագործմանը։

Բևեռ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ընթացիկ կեանքից

Ղուբա, 5 ապրիլի

Նիկօլայեվկա գիւղից Կատեա Օստապէնկօն անցեալներում դուրս է գալիս դաշտ՝ դաշտային պարապմունքների համար։ Ալփանի գիւղի հովիւ Իսլամ Ասլան-օղլին, որը այդ ժամանակ դաշտում արածացնում էր անասուններին, նկատելով կնոջը՝ մօտենում է նրան և քստմնելի առաջարկութիւն անում. կինը համաձայնութիւն չէ տալիս և բարկանում է։ Հովիւը փաթաթվում է Կատեայի վզով՝ մտադրված լինելով նրան առևանգելու, բայց այդ էլ չէ աջողվում. այդ ժամանակ նա զայրանում է և հանում սուրն ու մեծ վէրք հասցնում կնոջ ձեռքից. երկրորդ հարուածը Իսլամը հասցնում է Կատեայի վզին, բայց սա վայրկենաբար գլուխը կռացնում է մէջքի կողմը և սուրը կտրում է մազերի մի մեծ փունջ։

Այդ դէպքից մի քանի շաբաթ առաջ նոյն Լօվէլասը պատահում է դաշտում մի լեզգուհու նոյն քստմնելի առաջարկութիւնով, գրկախառնվելու ժամանակ կինը սուրը հանում է նախրչու պատեանից և սպառնալով Իսլամին՝ տռ առ տռ յետ է փախչում գիւղը։

Ապրիլի 4-ին Բագուի նահանգական դատարանի քրէական այստեղի բաժինը քննելով այդ գործը՝ 8 տարով տաժանակիր աշխատանքների ենթարկեց Իսլամ Ասլան-օղլին և վճռեց յօգուտ Օստապէնկօյի դատապարտվածից առնել 500 ր.։

Կողմերից ոչ ոք պաշտպան չունէր։

Հրէական Թաղում կայ ռուս-հրէական դպրոց։ Մի քանի հարուստ հրէաների մէջ միտք է յղացել բանալ դպրոցին կից մի գր.-ընթերցարան բուն հրէական լեզուով, քանի որ ռուսերէն իմացող հրէաներ չը կան, բացի նրանց ուսուցչից և ուսուցչուհուց, որոնք փոքրահասակ աշակերտներին ուսուցանում են ռուսերէն լեզուն, իսկ իրանք էլ անգամ գրվելով կլուբում, կարդում են լրագիրներ։ Մ. Ս.

Արդիւնաւոր առևտուր

Կարս, 7 ապրիլի

Գիւղական հագուստով երկու տղամարդ սրանից երեք օր առաջ մտնում են գերմանացի երշիկավաճառի խանութը և ծածուկ փսփսում թէ «մենք մշակ մարդ ենք. գետինը փորելիս մեծ քանակութեամբ արծաթ մանէթներ ենք գտել, ուզում ենք խուրդել, թողէք փող շինենք։ Որպէսզի մարդ չիմանայ, մէկ մանէթը 40 կօպէկով կը տանք»։

Փէշերի տակից հանում են փոքրիկ տոպրակը և ցոյց տալիս մի քանի հատ։ Երշիկավաճառը այդ մանէթները տանում է գիտակից մարդկանց ցոյց տալիս, և երբ հաւաստիանում է, որ իսկական արծաթ մանէթներ են, վերադառնում է խանութ և հարցնում անծանօթներին.

— Ի՞նչքան ունիք. ես հազար մանէթի կառնեմ. ահա ձեզ հազար րուբլի,—ասում և փողերը դնում առաջներն.—դէ համարեցէք ձեռը։

— Մենք այս րոպէիս հազար մանէթի չափ չունենք. թող մեր այս փողով տոպրակը և քո հազար մանէթը կապենք, դնենք քո պահարանը. մենք գնանք փողը բերելու։

Այդպէս էլ անում են։ Անծանօթները հեռանում են։ Երշիկավաճառը տեսնում է, որ շատ ուշացան, բաց է անում պահարանը և ինչ տեսնում. մի տոպրակ անպէտք քար ու հող, իր 1000 րուբլին էլ չը կայ։

Ահա քեզ արդիւնաւոր առևտուր։

Սարիբեգ Տէր-Մելքիսեդէկեան

Վրիժառութիւն

Զաքաթալա, 7 ապրիլի

Մի քանի օր առաջ հաղորդեցի, որ մի նուխեցի թուրք վիրաւորեց մի ուրիշ թուրքի։ Այդ գործի հետևանքը եղաւ այն, որ երէկ երեկոյեան թուրքաց թաղում գտնված բաղանիքի սենեակում, ուր գտնվելիս է լինում ի միջի այլ թուրքերի նաև Եքեա անունով թուրքը, իր հանդերձը հանելիս նրա վրա լուսամուտից կրակում են և ծանր վէրք հասցնում նրան։ Եքեան մի խիստ կասկածելի և միանգամայն վտանգաւոր մարդ է, որը 10—15 տարի բանտերում նստել է զանազան յանցանքների համար։

Մեզ մօտ գարնանային սքանչելի եղանակներ են. ծառերը արդէն տերևակալել են, այնպէս որ մեր փոքրիկ ծառազարդ քաղաքը տօնական տեսք է ստացել. երեկոները զբօսնողների թիւը հետզհետէ շատանում է. զուարթական տաղտկալի և միապաղաղ կեանքը փոխարկվում է կենդանութեան, յարութիւն առնելու... Գեղեցիկ բնութեան հետ սիրունիկ թռչուններն էլ պակասը գալիս են լրացնելու՝ իրանց գողտրիկ մեղեդիներով։ Սեպուհ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ «Մշակի» ներկայ համարը բաղկացած է 1½ թերթից։

✦ «Մշակ» առաջիկայ համարը լոյս կը տեսնի հինգշաբթի, ամսիս 18-ին։

✦ Ստացանք բժշկապետ Ց. Գասպարեանից զատկական տօներին աղքատներին բաժանելու համար 10 րուբլի։ Ստացանք նոյնպէս նոյն նպատակով մի տիկնօջից, որ ուզում է անյայտ մնալ, 10 րուբլի։

✦ Վրաց բանաստեղծ Իլիա Ճավճավաձէի մահարձանի բացումը նշանակված է յունիսի 5-ին։ Այդ արձանի համար Քութայիսի քաղաքային ինքնավարութիւնը նուէր է ուղարկել 100 րուբլի։

✦ Ստացանք «Տարազի» զատկական համարը, նուիրված բանաստեղծ Ց. Յովհաննիսեանին, նրա մեծադիր և մի քանի՝ զանազան ժամանակամիջոցներում հանված լուսանկարներով։ Ծնված՝ Վաղարշապատի տան նկարը, ինքնագիր (ֆակսիմիլէ) և այլն։ Ցօբելեար նկարիչ Շամշինեանի պատկերը և նրա «Կոնդակի ընթերցումը» շքեղ նկարի պատճէնը։ Հայազգի ռուս բանաստեղծուհի Մարիէտա Շահինեանի պատկերը։ Ցօբելեար Տէր-Դաւթեանը՝ Գիքօյի դերում։ Ապա զետեղված են հանգուցեալ տ. Սօֆիա Սունդուկեանի, Ծերենցի, Րաֆֆիի և այլ նկարներ։ Կայ և Գ. Սունդուկեանի ֆակսիմիլէ գրուածքը, որ բնորոշում է, թէ իր ամուսնին Սօֆիան ինչ դեր է խաղացել նրա գրական գործունէութեան մէջ։

✦ Միլիւկօվի դասախօսութեան ծրագիրը մօտաւորապէս այս է լինելու. 1) Թիւրքական սահմանադրական կազմի անկայունութեան պատճառները, 2) աւտօնոմիա կամ բաժանումն, 3) բալկանեան դաշնակցութիւն կազմելու պատճառները, 4) իմ այցը Բալկան 1913 թ. յունվարին, 5) Աւստրիան և Բալկանները, 6) դաշնակիցների ներքին տարաձայնութիւնները, 7) բալկանեան դաշնակցութեան և Ասիական-Թիւրքիայի ապագան։ Տոմսակները այժմեանից խլվում են յափշտակութեամբ։ Դասախօսութիւնը, ինչպէս յայտնի է, կայանալու է այս ապրիլի 17-ին, Արտիստական Ընկ. դահլիճում։

✦ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս Գէորգ V բարեհաճել է այս օրերս իր լուսանկարը ընծայ ուղարկել Թիֆլիսի ընդունելութեան յանձնաժողովի կարգադիր մասնաժողովի անդամներին։

✦ Երկրագործութեան դեպարտամենտի գլխաւոր կառավարիչ Կրիվօշէինը այցելեց նաև կովկասեան շերմապահական կայարանը, իսկ ապրիլի 9-ին մեկնեց Բորժոմի գնացքով։ Երկաթուղային կայարանում նրան ճանապարհ դրին սենատոր Վատացին, փոխարքայի դիւանապետ Պետերսոն, Անդրկ. երկաթ. կառավարիչ բարոն Րօսսը, փոխնահանգապետ Պանօվը և այլ պաշտօնեաներ։ Կրիվօշէինին ուղեկցում են կովկասեան լիազօր Շաշկօվսկին և կովկասեան ճան. հաղ. պետ Գօֆմանը։ Երէկ Կրիվօշէինը վերադարձաւ Թիֆլիս և այսօր երեկոյեան կը մեկնէ այստեղից ուղղակի Մոսկւա։

✦ Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների խորհուրդը որոշել է հրապարակել սեփական աշխատանքը, եկող տարվանից մտցնել երկու ֆակուլտէտներում իբրև պարտադիր առարկայ աստուածաբանութեան դասաւանդումն, իսկ պատմական բաժանմունքում իբրև մասնագիտական առարկայ՝ Կովկասի և Վրաստանի պատմութիւնը։

✦ Երեքշաբթի, ապրիլի 16-ին, Արտիստական Ընկ. ամարային այգում (Միքայէլեան փող. վրա) կը կայանայ մեծ զբօսանք յօգուտ Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան։ Զբօսանքը կազմված է ճոխ ծրագրով։ Ցանկալի էր, որ հասարակութիւնը նպաստէր իր ներկայութեամբ Ընկերութեան բարենպատակ այդ ձեռնարկութեան։

✦ Մարտ ամսվայ ընթացքում պակաս թւով վագոններ աշխատացնելուն համար քաղաքային մասնաժողովը էլեկտրաքարշի ընկերութեան վրա տուգանք է նշանակել 11,040 ր.։

✦ Ցատուկ մի մասնաժողով քննութիւնից յետոյ գտաւ, որ Թիֆլիսի համար նախագծված Ծալկայից ջուր բերելու նախնական աշխատանքների համար կը պահանջվի 25,000 ր., Նատախտարի 40,000 ր., իսկ Աւճալեան ջրանցքը բարելաւելու ու ընդլայնելու համար պահանջվում է ընդամենը 15,000 րուբլի։

✦ Թոյլատրված է խաղալ հայերէն Պ. Բաղդասարեանի «Վլասիոսի վախճանը» խորագիրը կրող պիէսը 5 գործողութեամբ։

✦ Կովկ. ուսումն. շրջանի նահանգական տեսուչ Լօպատինսկին նշանակվում է IV կարգի առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնեայ փոխարքայի մօտ, մնալով իր պաշտօնում։

✦ Թիֆլիս է եկել Պետական Դումայի անդամ Ջիբէձէն։

✦ Վաղը, երկուշաբթի, ապրիլի 15-ին, Հասարակական Ակումբի ամարային շէնքում — Միքայէլեան փող. № 65,—կը կայանայ գարնանային առաջին զբօսանք՝ Խարփուխի ս. Սարգսի ծխ. դպրոցի օգտին։ Զբօսանքի ծրագիրն ամփոփում է իր մէջ վերին աստիճանի հետաքրքրական նորութիւններ։ Հայ հասարակութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելով վերոյիշեալ դպրոցի նիւթական նեղ վիճակի շուրջը, ցանկալի է, որ իւրաքանչիւր անհատ գնայ այդ զբօսանքին և իր նուէրներով թեթեւացնի դըպրոցի նեղ կացութիւնը։ Այդ դպրոցը գտնվելով Թիֆլիսի ամենաաղքատ թաղամասում և չունենալով ո՛չ մի ապահովութիւն, ամենայն իրաւամբ կարևոր է օգնութեան հասնել։

✦ Ծաղկոնք գիւղի ծխ. դպրոցի վարչութիւնը շնորհակալութիւն է յայտնում «Մշակին» համակրող այն մի խումբ աստրախանցիներին, որոնք ներկայ տարվայ ընթացքում մի օրինակ «Մշակ» են նուիրել յիշեալ չքաւոր հաստատութեանը։ Միևնոյն հաստատութիւնը շնորհակալութիւն է յայտնում և բժշկ. Ցովհ. Գասպարեանին նրա համար, որ սա անցեալ տարի մի օրինակ «Մշակ» էր նուիրել նոյն դպրոցին։

✦ Ստաւրօպօլում նահանգական դատարանը երդուեալ ատենակալների մասնակցութեամբ դռնփակ քննեց Հերթեցեան քահանայի գործը, որ մեղադրվում էր մամուլի միջոցով կրօնական թիւր հասկացողութիւն տարածելու մէջ։ 1910 թւին Հերթեցեան լոյս ընծայեց իր «Եկեղեցական ապօրինի ամուսնութիւնը» անունով բրօշիւրը, որի մէջ նա ապացուցանում էր՝ կանոնների վրա հիմնվելով՝ քաղաքացիական ամուսնութեան գերազանցութիւնը եկեղեցականից և ի մէջի այլոց եկեղեցական ամուսնութիւնը անուանեց «ապօրինի, անբնական և անկանոն»։ Երդուեալ ատենակալները մեղաւոր ճանաչեցին Հերթեցեանին։ Դատարանը դատապարտեց նրան 2½ ամսով բանտարկութեան՝ որոշելով ազատել նրան պատժից։

✦ Բագուի նահանգական դատարանում ապրիլի 9-ին քննվեց Ծգնաւորեանի պահանջը տ. Ադամեանից ընդամենը 514,000 րուբ. գումարի։ Այս գործը մի ժամանակ մեծ աղմուկ հանեց։ Ծգնաւորեանի կողմից հանդէս եկան փաստաբաններ Բրկօվը և Շաղունովսկին, իսկ տ. Ադամեանի շահերը պաշտպանում էին Պետական Դումայի անդամ Միք. Պապաջանեան և Ս. Ցարութիւնեան։ Միօրեայ քննութիւնից յետոյ դատարանը կայացրեց իր դատավճիռը, որով Ծգնաւորեանի գանգատը մերժեց և որոշեց նրանից պահանջել դատական ծախքերը՝ 4000 րուբլի։

✦ Բագւում ապրիլի 24-ից գործելու է ժամանակաւոր զինւորական դատարան գընդապետ Կուրօչկինի նախագահութեամբ։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Աւստրիան ոչ միայն չէ արձակում իր պահեստի գնդերը, այլ ընդհակառակն նոր զօրամասեր է զէնքի կանչում։

✦ Աւստրիային ճգնաժամը նստեց մի միլիարդի չափ։ Պատգամաւորներից մինը առաջարկել է ծախքերը ծածկելու համար տուրք վերցնել խոշոր սեփականատէրերից։

✦ Հաղորդում են Աւստրիայի ակտիվ քայլերի մասին։ Մի գունդ արդէն անցել է չերնոգորական սահմանը։

✦ Դանէվը մեկնեց Զաթալջա՝ ստորագրելու համար նախնական հաշտութեան պայմանաթուղթը։

✦ Բոսֆորի առաջ կանգնած միջազգային նաւատորմի նաւաստիների կազմը ուժեղացվեց ի նկատի ունենալով Կ. Պոլսում սպասվող խոշոր անկարգութիւնների հնարաւորութիւնը։

✦ Երիտասարդ-թիւրքերը կարգադրեցին թոյլ չը տալ նախկին մեծ վէզիր Քեամիլ-փաշային և Ֆէրիդ-փաշային մտնել Կ. Պոլիս։

✦ Նազըմ-փաշայի այրին գերագոյն դատախազին դանգատ է ներկայացրել՝ պատասխանատուութեան ենթարկելու Էնվէր-բէյին՝ իր ամուսնուն սպանելու համար։ Նա վկայ է մատնանշել 27 հոգու, որոնց թւումն են Քեամիլ-փաշան, Ջէմալէդդինը և պրինց Աբդիւլրահմանը։

✦ Սերբերը շտապով ամրացնում են Կումանովօն, Մօնաստիրը և Ուսկիւբը։ Բոլգարիայի հետ ընդհարումը համարվում է անխուսափելի, որովհետև Բոլգարիան վճռել է չը զիջել։

✦ Ռուսաստանը խիստ կերպով խորհուրդ տուեց Սերբիային և Բոլգարիային հաշտվել։

✦ Սերբիան բացէբաց յայտարարում է, որ եթէ Ռուսաստանը կանգնէ Բոլգարիայի կողմը, այն դէպքում Սերբիան կը միանայ եռապետեան դաշնակցութեանը։ Միւս կողմից տեղեկացնում են, որ Բոլգարիան է գաղտնի կապ հաստատել Աւստրիայի հետ ընդդէմ Սերբիայի

✦ Աթէնքից պաշտօնապէս հերքվում է յոյն-սերբիական սեպարատ համաձայնութիւն կնքելու տեղեկութիւնը։

✦ Սպանիան միանալու է եռապետեան համաձայնութեանը և միջազգային պատերազմի դէպքում պարտաւորվում է աջակցել Ֆրանսիայի և Անգլիայի գործողութիւններին։

✦ Պրագայի լրագիրների ասելով, Պետերբուրգի զինւորա-բժշկական ճեմարանի նախկին ուսանողներից շատերը մտնում են չեխական համալսարանի բժշկական ֆակուլտէտը։

✦ Մինիստրների խորհուրդը Ղրիմի երկաթուղու ուղղութիւնը որոշեց Սեվաստոպոլից Ալուշկա։

✦ Ժողովր. լուս. մինիստրութիւնը մերժեց Վիտեբսկ, Վիլնա և Մինսկ քաղաքներին բանալ համալսարաններ։

✦ Իշխ. Մեշչերսկին պատմում է, թէ երբ Պետական Դումայի նախագահ Րօձեանկօն մի ճաշի ժամանակ բաժակ է առաջարկել ապագայ պրեմիեր-մինիստր և ներքին գործերի մինիստր Գօնդատտի կենացը։

✦ «Н. В.»-ն հերքում է զինւորական մինիստր Սուխոմլինովի Նիցցա մեկնելու տեղեկութիւնը։

✦ Պետերբուրգում յամառութեամբ խօսում են՝ թէ Բօլգարիայի և Թիւրքիայի միջև կապվել է պաշտպանողական միութիւն։

✦ Մայրաքաղաքի լրագիրների ասելով, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Դաւիդօվը Պարիզում բանակցում է 700 միլիօն րուբլի փոխառութիւն կնքելու մասին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

10 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գրաւվեց «Трудовой Голосъ» լրագրի № 8 մի շարք յօդուածների համար։

Առևտրի մինիստրը մեկնեց դիտելու կովկասեան հանքային ջրերը և Բագուի նաւթահանքերը։

Երեկոյեան արտասահման մեկնեց պալատի մինիստրը իր ամուսնու հետ։

Վերադարձաւ ծովային մինիստրը։

Համառուսական Գրական Ընկերութեանը կից կազմակերպվեց գրական պատուի դատարան մամուլի օրգանների կամ առանձին գրականագէտ-գործիչների, ինչպէս նաև երրորդ անձերի՝ մամուլի օրգանների կամ գրականագէտների հետ ունեցած վէճերը քննելու համար։ Պատուի դատարանի վճիռները համարվում են վերջնական։

11 ապրիլի

ՏՕԿԻՕ։ Վճռվեց յունիսին բաց թողնել 30 միլիօնի փոխառութիւն Կորէայում ձեռնարկութիւններ սկսելու համար։

ՄՕՍԿՎԱ։ Սիբիրի արտակարգ գնացքի խորտակման ժամանակ 9 ճանապարհորդ ստացան ջարդուածքներ ու թեթև վէրքեր։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правда»-ի խմբագիրը ենթարկվեց 500 ր. տուգանքի № 83-ի «Իմ ողջոյնը» յօդուածի համար։

ԿԱՍՏԵՐԼԱՄԱՐԷ։ Թագաւորի ներկայութեամբ ջուր իջեցրին վեցերորդ դրէդնօուտը՝ «Դուիլիօն» անունով։

ԼՕՆԴՕՆ։ Համայնքների պալատը 3 միլիօն յատկացրեց Սուդանում երկաթուղիներ կառուցանելու և ոռոգիչ աշխատանքներ կատարելու համար։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Նուէրներ, բարեմաղթութիւններ, ողջոյններ)

Պետական Դումային.— Սցիլլայի և Քարիբդայի յորձանքափրփուր պատկերը։

Հոկտեմբերեաններին.—Հաւասարակշռութեան և էկվիլիբրիստիկայի մրցանակներ։

Միլիւկովին.—Մերձաւոր Արևելքի ջատագովութեան դափնին։

Պապաջանեանին.—Մայխեան դերիւաներ կովկասեան չորս եղանակների թեմաներով։

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ

ԿՐԵՄ ՎԱՁԻՄԻ

ՄԵՏԱՄՈՐՖՈԶԱ.

Միակ ճանաչված ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ կանանց կողմից: Անպայման արմատապէս հեռացնում է երեսի բծիկները, բշտիկները, մաները, այրուածքները, կնճիռները և այլ դէֆէկտները:

(14,28) (Вил. 15759) 3—1

Պօղոս Նուպարին.—Ծրագիրը՝ թէկուզ կրճատ՝ ընդունված և իրականացած:

Թիւրքահայերին.—Միջոցներ ուշացած փութկոտութեան և փութկոտ նահանջումների դէմ:

Ռուսահայերին. Հայի յետին խելքի պատգամները իր ժամանակին:

Ամերիկահայերին.—Ամերիկան դէպի Փոքր Ասիա փոխադրած իր գործարաններով և դրամներով:

Զէյթունին.—«Ուրախ լուրեր տար ի Զէյթուն»:

Կիլիկեցիներին.—Ֆրեդերիկոս Բարբարոսայի ուրուականի այցելութեան հեռանկարը:

Բալկանեան պետութիւններին.—Արտաքին յաղթութիւնից յետոյ ներքին յաղթութիւն. արտաքին միութիւնից ներքին միութիւն:

Թիւրքիային.—Դէպի Միջին Ասիա հովուերգական մարշով:

Երիտասարդ Թիւրքերին.— Թէկուզ ծերացած, բայց անկեղծ և մաքուր եւրոպականութիւն:

Հայկական բիւրոներին.—Գրագրութեան արհեստի մէջ անվերջ վարժութիւններ:

Վեհափառին.—Զափաւոր դպրոցական մի ֆոնդ՝ հինգ միլիոն գումարով:

Էջմիածնին.—Միաբան միաբանութիւն:

Սայաթ-Նովայի յետորդներին.—Մշտական երգասացութիւն, նման իրանց պապին, որ երգեց իբրև ջուլհակ, երգեց իբրև աշուղ և երգեց իբրև վարդապետ:

Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումին.—Տեղի վէճերի վերջ դնելու համար հաստատվել Կուր գետի շարժական լաստերի և նաւակների վրա Աւճալից մինչև Սօղանլուխ:

Թիֆլիսի Ջրանցքի ծրագիրներին.—25-ամեայ և 50-ամեայ յոբելեաններ:

Ալէքսանդրօպօլին.—Պատով գլուխ բերել Շիրակի նշանակված այս տարվայ ցուցահանդէսը և առաջ մղել զարգացման խնդիրներ:

Սուֆրաժիստկաներին. — Ցեղափոխութիւն տղամարդկանց ուղեղների մէջ:

Հայ ֆեմինիստներին.—Հայ կնոջ անցեալի և ներկայի պատկերներ:

Բնագէտների համագումարին.—Տաք հարաւի, լեռնային սառցաշրջանների, հարուստ հանքերի գործնական գնահատութիւն:

Սառցաբանական համագումարին.—Սառոյցի և կրակի ամուսնական հարսանքահանդէսը:

Ցեղափոխականներին.—Սառցաբանական համագումարի անդամագրութիւն:

Հայ Երաժշտական Ընկերութեան.—Խմբերգական, մեներգական, աշուղային, նուագախմբական շնորհաւորութիւններ Զատկի:

Հայ Գրողների Ընկերութեան.—Համբերութիւն գրական ֆոնդի համար՝ դպրոցական ֆոնդից յետոյ:

Գրական-Գեղագիտական Սալօնին.—Ուրբաթախօսութիւնների անվերջ շարաններ:

1500-ամեայ յոբել. յանձնաժողովին.—Խոշոր գործունէութեան համառօտ տեղեկագիր:

Հ. Գիւղատ. և Տնայնագործ. Ընկ.—Վերանորոգվող գիւղի քայլերգների երաժշտութիւնը:

Հայ Դրամատիկ. Ընկերութեան.—Նոր կանոնադրութեան հետ նոր գործունէութեան աւետարան և համագումարի իրականացում:

«Հին Աստուածների» հեղինակին.—Որոշել տարբերութիւնը հին և նոր աստուածների, հին և նոր տաճարների միջև:

Ղարաբաղի Թեմ. դպրոցին.—Ղարաբաղցիների հարստութեան գոնէ մէկ տոկոսը (մօտ մի միլիոն) տրված յոբելեարին:

Յով. Յովհաննիսեանին.—Յոբելեանի կատարումը եթէ ոչ Ներսիսեան լճի ափին, գոնէ Կասպից ծովի ընդարձակ ափին:

Դերասան Տէր-Դաւթեանին. — Մի երեկոյթ լինի, բայց լաւը լինի. «Բիր օլսուն՝ փիր օլսուն»:

Զատկական գառներին. — Ներումն մարդկանց գայլային արարքներին:

Զուծախողներին.—Մշտական Զատիկ:

Գիւղացիներին.— Բազմաձու հաւեր:

Գրաշարներին.—Գառների ու ձուերի տպագրական շարուածքի փոխարէն խակականների շարուածքներ տան սեղանների վրա:

Մեր ընթերցողներին. — Արժանանալ աւելի մեծ և ուրախ Զատիկների:

Վրձին

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աշխարհիս ամենէն մեծ երգեհոնը.—Համբուրգ քաղաքին ս. Միքայէլ եկեղեցւոյն մէջն է որ կը գտնուի աշխարհիս ամենէն մեծ երգեհոնը. գործիքը կը կշռէ 7,500 քիլոգրամ և զայն փոխադրելու համար 15 վագոններ պէտք եղած է: Զայնական խողովակներուն թիւը կը հասնի 12173-ի. կը պարունակէ 5 կարգ ստեղնաշար, որոնցմէ իւրաքանչիւրը բաղկացած է 61 մասներէ: Նուագելու համար պէտք եղած օդի հոսանքը կը ստացուի 5 ձիու ույժ ունեցող մեքենայէ մը. այս մեքենան 1 վայրկեանի մէջ 95 մետր խորանարդ օդ կը հայթայթէ: Գործիքը կը նուագուի ելեքտրութեամբ մասնաւոր նուագածուի մը հսկողութեան տակ: Ելեքտրական թելերուն երկայնութիւնը 60 քիլոմետրի կը հասնի և գործող ելեքտրա-մագնիսներն ալ 920 հատ են:

Աշխարհիս քսան մեծ քաղաքները.—Վերջին մարդահամարներու համեմատ՝ աշխարհի վրայ 60 քաղաքներ կան, որոնց բնակչութիւնը կէս միլիոնը կանցնի. ասոնցմէ 29 հատը կը գտնուի Եւրոպայի, 19 հատը Ասիոյ, 10 հատը Ամերիկայի, երկու հատն ալ՝ Աւստրալիոյ մէջ: Այս վաթսուն քաղաքներէն 20 հատին իւրաքանչիւրին բնակչութեան թիւը մէկ միլիոնը կանցնի: Այդ քաղաքներն են իրենց պարունակած բնակչութեան թուին կարգով. 1) Լօնդօն, 2) Նիւ-Եօրկ, 3) Պարիզ, 4) Տօկիօ, 5) Չիկագօ, 6) Բերլին, 7) Վիէննա, 8) Պետերբուրգ, 9) Մօսկուա, 10) Համբուրգ, 11) Կ. Պօլիս, 12) Ֆիլադէլֆիա, 13) Բուէնօս Այրէս, 14) Րիօ-Ժանէյրօ, 15) Կալկաթա, 16) Բոմբա, 17) Պէկին, 18) Սինանկֆու, 19) Քանտօն, 20) Օսաքա: Վերոյիշեալ 20 քաղաքներուն բնակչութեան համագումարը 38 միլիոնէն աւելի է:

Արտասովոր Սուրբ Գիրք մը.—Քահանայութեան Թիբէթացւոց Ս. Գիրքն է, որ բաղկացած է 108 հատորներէ, որոնց ամեն մէկը 1000 երեսներ կը պարունակէ: Իւրաքանչիւր հատոր կը կշռէ 5 քիլօգրամ: Այս ծանրութիւնը փոխադրելու համար 12 հատ թիբեթական փոքր եզներ պէտք են: Այս գիրքերուն մեկնութիւնները ամփոփուած են 225 հատորներու մէջ. առանց այս վերջիններուն կարելի չէ Թիբէթի բնակչած Ս. Գիրքը հասկնալ:

Բացառիկ արձագանգ մը.—Վերջերս Գալլէսի երկրին մէջ տեղ մը գտնուեցաւ, ուր արտաքոյ կարգի արձագանգ մը կը լսուի. հոն մէն մի ձայն 26 անգամ կը կրկնուի: Մինչև հիմա առաջնութիւնը Ուդաթօքի (Անգլիա) կը պատկանէր, ուր ձայն մը ցերեկ ատեն 17 կրկնութիւն, իսկ գիշեր ատեն 20 կրկնութիւն ունէր:

(«Դաշինք»)

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Ազգականիս համար

Շնորհակալ եմ Ձեզանից Ձեր «Սիտրօվին» պրէպարատի համար, որը ես բերել տուի իմ մի ազգականի համար: Մինչև օրս նա ոգելից ոչ մի խմիչք չէ գործածում, որի համար և յայտնում եմ Ձեզ իմ անկեղծ շնորհակալութիւնը: «Սիտրօվինը» դեղատներում շատ էժան է: Ն. Ի. Սօկօլօվ: Վօրօնէժ: 8 նոյեմբ. 1912 թ.

(մ. 18) (П. 63719) 2—1

Լոյս տեսաւ

«ՊԵՍՏԱԼՕՑՑԻ» գրատան հրատարակութեամբ

Յ. ՍՕԼՕՎԵԱՆԻ

ՍԱՐԵՐԻ ԾՈՑՈՒՄ

[մանկական պատմուածք 4 պատկերով.

Գինը 15 կոպ.

Պահեստը—«Պեստալօցցի գրախանութ՝ Թիֆլիս, Միքայէլեան փողոց № 101.

287. 3—1

ՋՐԻ ԴԵՂԱՏՈՄՍ

Այլեւս ինֆլուէնցա գոյութիւն չունի: Միջոց, որ ներգործում է վայրկենաբար:

Մէկ թղթակցի կողմից.—Բարեկամներիցս մէկը տուեց ինձ հետեւեալ պեղատոմսը, որ կարել էր լրագիրներից: Գնացէք մօտակայ դեղավաճառանոցը և գնէք 60 գրան Կէֆալդօլ Ստօր 12 տաբլէտկաներում: Մրսածութեան դէմ քնելուց առաջ ընդունէք երկու կամ երեք տաբլէտկա, վերից ըմպելով որևէ տաք խմելիք, իսկ երկու տաբլէտկա էլ ընդունէք առաւօտեան անօթի: Ցաւերը հանգստացնելու համար ընդունէք երկու տաբլէտկա միանգամից, իսկ նրանից յետոյ իւրաքանչիւր ժամը մի-մի տաբլէտկա, մինչև որ ցաւը կանցնէ: Զարմանալի է, թէ ինչպէս այդօրինակ հասարակ միջոցը մեծ օգնութիւն է հասցնում: Ես վերջում իմացայ, որ այդ միջոցը առաջարկված է Վիէննայի յայտնի մի հիւանդանոցի պրօֆեսօրի կողմից: Ինչ֊եւէ՝ հետեւեալ օրը առաւօտեան իմ մրսածութիւնը բոլորովին անցաւ: Այժմ այդ դեղը ընդմիշտ պահում եմ իմ ձեռքի տակ, և հէնց որ իմ ընտանիքից որևէ մէկը մրսում է կամ որևէ հիւանդութիւն ունի, այսինքն՝ ըէվմատիզմ, նէվրալգիա, գլխացաւ և այլն, իսկոյն և եթ դիմում ենք նրա՝ Կէֆալդօլ-Ստօրի տաբլէտկաների օգնութեան, հաւատացած լինելով որ նրանք վայրկենապէս կը թեթեւացնեն ցաւերը:

(1) (П.51753)

ԿՈՂՄՆ. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.

Ի գիտութիւն ծանօթների և բարեկամների

Սրանով յայտնում ենք մեր բոլոր ծանօթներին ու բարեկամներին, որ եթէ մեր եղբայր ԳԷՈՐԳ ԵՍԱՅԵԱՆՑԸ մեր անունից զանազան պատրուակներով փող ուզէ, ՉԸ ՏԱԼ ՈՉ ՄԻ ԿՈՊԷԿ: Հակառակ դէպքում պատասխանատու չենք նրա պարտք վերցրած դրամների համար:

Արտէմ (Յարութիւն) և Սարգիս

Եսայեանցներ

292. 1—1

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմերային երթեւեկութիւն)

ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ.—Արագ գնացքը № 2—10 ժ. 12 ր. առ. հասնում է Աղստաֆա 12 ժ. 30 ր., Գանձակ 2 ժ. 55 ր., Եւլախ 4 ժ. 26 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. եր., Բագու 11 ժ. 8 ր. գիշ.: Պօստաւոր գնացքը № 4—12 ժ. 36 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 3 ժ. 30 ր. գիշ., Գանձակ 6 ժ. 41 ր. առ., Եւլախ 8 ժ. 38 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ 1 ժ. 13 ր. ցեր., Բագու 5 ժ. 36 ր. ցեր.: Մարդատար գնացքը № 6—6 ժ. 31 ր. եր., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 51 ր. եր., Գանձակ 11 ժ. 20 ր. գիշ., Եւլախ 12 ժ. 56 ր. գիշ.: Հաջի-Կաբուլ 4 ժ. 40 ր. գիշ., Բագու 7 ժ. 53 ր. առ.: Խառն գնացքը № 106 (Մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—5 ժ. 53 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 10 ժ. առ., Գանձակ 2 ժ. 31 ր. ցեր., Եւլախ 5 ժ. 45 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ 12 ժ. 29 ր. գիշ., Բագու 6 ժ. 54 ր. առ.:

ԲԱԹՈՒՄ.—Մարդատար գնացքը № 11—10 ժ. 3 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 58 ր. գիշ., Բաթում 10 ժ. 21 ր. առ.: Պօստաւոր գնացքը № 9—9 ժ. 50 ր. առ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 55 ր. ցեր., Բաթում 11 ժ. 7 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 5—4 ժամ 38 ր. ցերեկվայ հասնում է Միխայլօվօ 8 ժ. 44 ր. եր., Բաթում 5 ժ. 56 ր. գիշ. Խառն գնացքը № 107 (մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—4 ժ. 20 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 10 ժ. 10 ր. առաւ., Բաթում 12 ժ. 26 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ.—Պօստաւոր գնացքը № 4/3—1 ժ. 11 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 30 ր. առ., Ալէքսանդրօպօլ 12 ժ. 7 ր. ցեր., Էջմիածին 5 ժ. 22 ր. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 49 ր. ցեր. (առանց Երևան մտնելու), Նախիջևան 10 ժ. 15 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 40 ր. գիշ.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 8/79 (միայն II և III կարգի վագոններով)—1 ժ. 6 ր. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 23 ր. եր., Ալէքսանդրօպօլ 12 ժ. գիշ., Էջմիածին 6 ժ. 29 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 11 ր. առ., Երևան 5 ժ. 51 ր. առաւ.: Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 6/5—8 ժ. 10 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 3 ժ. 37 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ 7 ժ. 14 ր., առ., Կարս 10 ժ. 48 ր. առ.:

ԲՈՐԺՕՄ.—Մարդատար գնացքը № 95/10—3 ժ. 17 ր. ցեր., հասնում է Գօրի 5 ժ. 57 ր. ցեր., Բորժօմ 9 ժ. 13 ր. եր.:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Արագ գնացքը № 1—9 ժ. 10 ր. եր. Պօստաւոր գնացքը № 3—9 ժ. առ.: Մարդատար գնացքը № 5—3 ժ. 46 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 107—3 ժ. 8 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Արագ գնացքը № 12—8 ժ. 50 ր. առ., Պօստաւոր գնացքը № 4—11 ժ. 32 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 6—5 ժ. 15 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 106—5 ժ. 15 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—Պօստաւոր գնացքը № 40/3—8 ժ. առ.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 6К./5—1 ժ. 28 ր. ցեր.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 8Э/7—5 ժ. 28 ր. ցեր.:

ԲՈՐԺՕՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № 9/10Б—11 ժ. 22 ր. առ.:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДѢ „ОДОБРИНЪ“

Только МИХАИЛА ЛЕБЕДЕВА

Съ надписью „Этикетъ утвержденъ правит.“.

Это средство уничтожаетъ совершенно въ нѣсколько

дней застарѣлыя мозоли и бородавки съ корнемъ.

Главный складъ: Кавказское Т-во Торговли Аптекар. Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

(կ.) 177. 0—5

Չափահասների համար

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

Բժշկ. ֆէլդշէր Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆԻ

1) «Գաղտնի հիւանդութիւնների բժշկարան» (կանանց և տղամարդկանց վեներական և այլ ցաւեր), բազմաթիւ րեցէպտներով, խորհուրդներով և նկարներով: Անհրաժեշտ բժշկարան է ամեն մի չափահաս մարդու համար, նամանաւանդ այնտեղ, որտեղ չը կան մասնագէտ բժիշկներ: Լեզուն շատ պարզ ու ամենքին հասկանալի: Գինն է 50 կ.:

2) «Ցրիպէր (սուսունակ) եւ նրա բժշկութիւնը» րեցէպտներով, բազմաթիւ խորհուրդներով ու նկարներով: Գինն է 20 կ.:

3) «Կենդանական ծաղկերը կամ մօդնի իւրկէն», խիստ ծիծաղաշարժ վօդեվիլ միմիայն չափահասների համար: Գինը 20 կ.:

4) «Սօնայի ճեանգրէքը» յայտնի վօդեվիլը, շատ ծիծաղաշարժ 2-րդ հրատարակութիւն: Գինը 15 կ.

5) «Միւնսոյն գագաղում», պատմուածք հայ-թուրքական կեանքից. գեղեցիկ նկարներով: Գինը 7 կ.:

6) «Մեծական զօրք եւ միլիցիա» Պիմէնօվից թարգմանած: Գինը 5 կ.:

Ուղարկում եմ բոլոր գրքերը միասին: Պահանջողները պէտք է առաջուց ղրկեն գրքերի գինը մարկաներով ձանապարհած ախքը՝ բոլոր գրքերը միասին—17 կօպ. (Ընդդիմանը՝ զակազնօյ): Հասցէն՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г Есаянцу.

(հ. կ.) 44. 100—26

ԼՈՒՍԱՑՎԵՑԷՔ

ՄԻԼՋՏԱ

ՍԱՊՈՆՈՎ

ԸՆԿ.

Մ. Ի. Չեպելևեցկի և Որդ.

ՄՕՍԿՎԱ:

(М. 98498) 8—2

„ՄՇԱԿԻ“ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՅՕԳՈՒՏ „ՄՇԱԿԻ“ ՖՕՆԴԻ

հետեւեալ գրքերը.

1) «ՄՇԱԿ» ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ գ. 1 ր.

2) «ՄՇԱԿԻ» ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ կազմեց Լ. Դանիէլեան » — 50 կ.

3) ՀԱՄԱԼԻ ՄԱՍԼԱՀԱԹՆԻՐԸ » — 30 կ.

4) ԿԱՅԵՆԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՄ, դրամա 5 գ. Ալ. Առաքելեանի » — 50 կ.

5) ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ «ՄՇԱԿԻ» («Մշակի» յոբելեանի առիթով «Տարազի» հրատարակած ալմանախ) . . . 1 ր.

6) ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, հատոր I 1 ր.

Վերոյիշեալ հրատարակութիւններից մի-մի օրինակ պահանջողները ճանապարհածախս չեն վճարում:

(2) 10—1

ՌՕՄԱՆՕՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

„ԵՐԿՈՒ ԵՐԳ“

Opus II.

№ 1 Ուռենի (ձայնի և դաշն) 40 կ.

№ 2 Անջատում (սօլօ և դաշն 40 կ.

Պահեստը՝ Тифлисъ. Муз. магазинъ Сузанаджіана.

(կ.) 263. 3—2

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА на 1913 г.

НА ЕЖЕМѢС. ПОПУЛЯРНО-МЕДИЦИНСКІЙ ОРГАНЪ

„ЖУРНАЛЪ ЛЕЧЕБНИКЪ“

Журналъ посвященъ цѣлямъ самолеченія и предоставляетъ БЕЗПЛАТНО своимъ подписчикамъ медицинскіе совѣты, указывая наиболѣе доступныя средства въ домашней обстановкѣ больного.

Журналъ указываетъ желающимъ спеціальныя лечебницы, курорты, санаторіи какъ отечественныя такъ и заграничныя.

Подписчикамъ будетъ выслана въ видѣ Преміи первый выпускъ БОЛЬШОГО ДОМАШНЯГО „ЛЕЧЕБНИКА“ который въ отдѣльной продажѣ стоитъ 1 руб.

Переписка и подробное описаніе болѣзней можно на всѣхъ языкахъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: съ пересылкою въ Россію НА ГОДЪ 1 РУБЛЬ; можно выслать почтовыми марками (въ заказ письмѣ).

Подписка принимается по желанію съ любого мѣсяца на годъ.

Адресъ: С.-Петербургъ, Троицкая ул. 6, кв. 16. Главная К-ра Редакціи «Журналъ Лечебникъ».

288. 10—1

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԻՊՔԻՑ

Վաճառվում են Յ. Դաղբաշեանի բառարանների ՎԵՐՋԻՆ օրինակները

ՌՈՒՍ-ՀԱՅ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ գինը 8 ր. կազմած 9 ր.:

ՀԱՅ-ՌՈՒՍ. ԼԻԱԿ. ԲԱՌ., գինը 6 րուբ., կազմած 6 ր. 50 կոպ.: Երկու բառարանները միասին 12 ր.: Ճանապարհածախսը հեղինակի վրա: Դիմել՝ А. Дагбашяну. Коргановская ул. № 9. кв. 2 Въ г. Тифлисъ.

(Հ.Հ.) 265. 10—3

ԶՕՆՈՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԷՄ ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ

„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ“

ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց: Գործադրելու ձեռնարկը կցվում է սրվակին: Իսկականը մետաղեայ սրվակներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.:

Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացք:

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով: Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով:

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում:

(շ.) 0—14

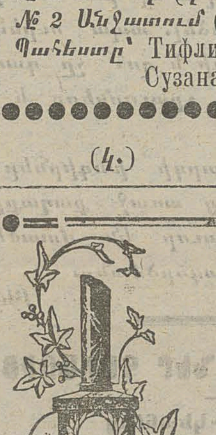

Мраморно-мозаичное заведеніе

Б. Вилла и А. Рицци

Михайловскій пр. № 42. Телефонъ № 620.

ИМѢЮТСЯ всегда въ большомъ выборѣ готовыхъ ПАМЯТНИКОВЪ изъ разнаго порода МРАМОРА и ГРАНИТА.

Принимаются всевозможныя МОЗАИЧНЫЯ работы и ОБЛИЦОВКИ ФАСАДОВЪ ЕСТЕСТВЕННЫМЪ и ИСКУССТВЕННЫМЪ КАМНЕМЪ.

(հ. կ.) 171. 13—12

„ԳԻՐ“ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Ամատունի Ս. վ. «Հայոց բառ ու բան».	2 ր.
Լէօ, «Գրիգոր Արծրունի» 3 հատոր.	4 ր.
» «Ս. Մեսրոպ».	75 կ.
» «Հայկական տպագրութիւն» I հ.	1 ր. 20 կ.
» «Հայ գրքի տօնը».	25 կ.
» «Մելիքի աղջիկը».	1 ր. 50 կ.
» «Գլադստօն».	80 կ.
Ահարոնեան, «Շվէյցարական գիւղ».	1 ր.
Զապէլ Եսայեան, «Աւերակներու մէջ».	1 ր.
«Գեղարուեստ», հանդէս, 4 գիրք.	8 ր.
Մատիկեան Հ. Ա., «Անանունը կամ կեղծ-Սեբէոս».	65 կ.
Մարկուարտ, պրոֆ. Յոս. «Պատմութիւն հայերէն նշանագիրերու ի վարուց Ս. Մաշթոցի».	60 կ.
Էդիլեան Գ., «Հին Աստուածներ Շանթի».	15 կ.
Ղուկասեան Մ., «Նահապետական տուն».	5 կ.
Տէր-Աւետիքեան Սա., «Զարաբասիկ Թուղթը».	8 կ.
Միւլլեր Ա., «Խաղաղասիրական պատանեկական գիրք» թարգմ. Ի. Ց.	40 կ.
Ռօտինեան տ. Վ., «Գործնական խոհարարական դասագիրք» II տիպ.	75 կ.
Ա. Շխեան բժ., «Տուբերկուլօզը, թոքախտը և հասարակութիւնը».	25 կ.
Մեհրաբեան Գ. բժ., «Տուբերկուլեօզ և նրա դէմ կռուելու միջոցը».	30 կ.
Սենկեվիչ, «Յո երթաս».	1 ր. 50 կ.
Դիկկենս, «Դաւիթ Կօպպէրֆիլդ» 3 հատոր.	2 ր. 25 կ.
Շնիցլէր Ա., «Երկերի ժողովածու».	1 ր.
Տուրգենեվ, «Գարնանային ջրեր».	35 կ.
Տուրգենեվ, «Հայրեր և զաւակներ».	75 կ.
Տէրեան Վ., «Բանաստեղծութիւններ».	1 ր.
Իսահակեան Ա., «Բանաստեղծութիւններ».	1 ր.
«Ակնարկ մը Վիեննական Մխիթար. Միաբանութեան գրական գործունէութեան վրայ» (67 պատկեր.).	2 ր.

Դիմել՝ Тифлисъ, кн. маг. «ГИРЪ». 285. 2—1

Գ. ԳՕՐՆԻԳ

Գօլովինսկի պր. 11, զինուորա-պատմական թանգարանի մօտ:

Г. ГОРНИГЪ

ОПТИКЪ-СПЕЦІАЛИСТЪ

СУЩ. СЪ 1873 Г.

СПЕЦ.: ОКУЛИСТ. ОПТИКА. ЕДИНСТ. НА КАВКАЗѢ ШЛИФОВАЛЬНЯ ОПТИЧЕСКИХЪ СТЕКОЛЪ

БИНОКЛИ ДЛЯ ТЕАТРА, ПОЛЯ И МОРЯ ВСѢХЪ ЛУЧШИХЪ СИСТЕМЪ И ФАБРИКЪ.

Головинск. пр. 11 около военно-ист. музея.

ՏԵՍՈՂՈՒԹԵԱՆ—ԱԿՆՈՑՆԵՐ ակնաբուժի վկայականով

հ. կ. 38. 10—4

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорис-Меликовская улица, домъ казенный